

Šiame numery

Pašnekesys visiems įgrisusia tema.

Kalbamės su

prof. Vytautu Marijošium.

Adolfas Valeška dėl parodos ir galerijos.

Apie drožinėtoją prof. Iq. Končių.

Eretas pasitinka "Žurnalistiką".

Vincas Maciūnas apie savo tėvą ir jo laikus.

Lietuvos istorija Lituanistikos instituto suvažiavime.

Kertinė paraštė

PAŠNEKESYS VISIEMS ĮGRISUSIA TEMA

Prirėmė mane parapijos kieme iškalbus bičiulis — tas pats, kuris praėjusiais metais susirinkimuose jautriai keldavo vienybės įgyvendinimo reikalą. Jis sakydavo: "Mums reikia vieningų salvių, nukreiptų prieš Lietuvos pavergėją". Dabar jo kovingumas gerokai atslūgo. Jis palinko į skepticizmą. Jo balse virpa kartėlio styga:

— Anksčiau laukiau, kada Kremliaus krankliai paliks mūsų tėvyne, o dabar laukiu, kada mūsų šiečiai (kabutėse) iki paskutinio Lietuvos - Lenkijos padalinimo imtinai. Nedaug, kaip žinai, susiūlėjimo būta ir mūsų priklausomybės blykstelėjimo metais.

— Pagal tave, mūsų istorinę tikrovę slepia tik nesantarvės klodai. Abejoju. Buvo ir gražių akimirkų.

— Abejok, jei nori. O aš manau, jog nesantarvė buvo didžiausia mūsų tautos našta. Ji slėgė daugiau negu baudžiava. Negu carų, vokiečių, bolševikų okupacijos. Daugiau nei trėmimai, lenkinimai, alkoholizmas, prieš kurį taip šauiniai stojo vyskupai Motiejus Valančius. Kai savas ima rietis su savu, laimi tik svetimieji.

— Tik apskrūs despotai. Kodėl taip yra?

— Naivus klausimas. Daugiau briaunė lietuvių psichologija yra sunkiai suvokiama. Kažkas įrodinėja mus esant seniausią tautą pasaulyje. Gal užtat aistringai mėgstame politikuoti, nes tai seniausias užsiėmimas. Politika yra tas žaizdras, ant kurio grūdiname savo protus. Jie pasidaro kieti ir žvangūs kaip plienas. O

Santarvė? Meile? Aha... tyli. Aš matau valstybę, sudarytą iš nuolatinių rietenų, iš grieždiško politinio susiskaldymo. Visais laikais mus vienijo ne valdovai ir ne jų ginklai, bet mūsų švelnioji, liūdnoji tautosaka, dalia dalužė, kai kada religija, kokia ji bebūtų. Politinėje arenoje dažniausiai buvome aršūs savo tautos interesų nedraugai. Kasdavome vieni kitiems duobes. Gal čia ir kaimynų kurstytojų — lenkintojų, rusintojų, vokiečintojų — nuopelnas. Kaip ten romėnai sakydavo? Divide et impera. Kiek žinau, vienybė niekad nebuvo mūsų stiprybė.

— Pradedi mane gaudinti istorinėmis ūkanomis.

— Kur tau ūkanos! Tai faktai. Nuogi ir nuožmūs faktai. Jie šviečia (kabutėse) iki paskutinio Lietuvos - Lenkijos padalinimo imtinai. Nedaug, kaip žinai, susiūlėjimo būta ir mūsų priklausomybės blykstelėjimo metais.

— Abejok, jei nori. O aš manau, jog nesantarvė buvo didžiausia mūsų tautos našta. Ji slėgė daugiau negu baudžiava. Negu carų, vokiečių, bolševikų okupacijos. Daugiau nei trėmimai, lenkinimai, alkoholizmas, prieš kurį taip šauiniai stojo vyskupai Motiejus Valančius. Kai savas ima rietis su savu, laimi tik svetimieji.

— Tik apskrūs despotai. Kodėl taip yra?

— Naivus klausimas. Daugiau briaunė lietuvių psichologija yra sunkiai suvokiama. Kažkas įrodinėja mus esant seniausią tautą pasaulyje. Gal užtat aistringai mėgstame politikuoti, nes tai seniausias užsiėmimas. Politika yra tas žaizdras, ant kurio grūdiname savo protus. Jie pasidaro kieti ir žvangūs kaip plienas. O

(Nukelta į 2 psl.)

Lietuviai čia pirmąją — šiandien vėl operos premjera

Pokalbis su prof. Vytautu Marijošium

Šiandien ir ryt — pirmieji šio sezono mūsų operos spektakliai...

Chicago lietuvių opera džiaugiasi prisiviliojusi aukšto talento dirigentą Vytautą Marijošį. Tai plataus pripažinimo susilaukęs muzikas ir pedagogas. Kilimu — iš Panevėžio. Muziką studijavo Klaipėdos konservatorijoje, kur jau besimokydamas dirigavo vyrų chorą, buvo dainavimo klases akompaniatorius. Vos baigęs konservatoriją, buvo pakviestas Kauno valstybinės operos akompaniatoriumi - koncertmeisteriu.

Nuolat verždamasis vystyti savo sugebėjimus, jis studijas gilinavo Berlyne, Prahėje, Vienoje, Paryžiuje, Romoje, Amerikoje. Prahos valst. konservatorijoje specialiai studijavo dirigavimą. Tas studijas baigė laureatu ir Prahėje dirgavo čekų filharmonijos ir radijo orkestrui.

Po studijų Prahėje, grįžęs į Lietuvą, tapo valstybinės operos vyriausiuoju dirigentu ir meno vadovu, tas pareigas eidamas nuo 1938 m. iki antros bolševikų okupacijos 1944 m. liepos mėn. Yra dirgavęs Kaune ir Vilniuje per 20 operų, eilę simfoninių koncertų Lietuvoje ir Latvijoje.

Išvyko į Berlyną simfoniniu orkestru įgrojo 3 lietuviškos muzikos plokšteles. Atvykęs į JAV, čia greit susilaukė pripažinimo muzikiniame pasaulyje ir buvo pakviestas dėstyti muziką Hartfordo universiteto Hartt muzikos kolegijoje. Pažymėtina, kad už nuopelnus čekų muzikai buvo prezidento Benešo apdovanotas Baltojo Liūto ordinu.

Dabar atvykęs į Chicago, Vytautas Marijošius uoliai dirbo, atlikdamas paskutinius Lietuvių operos naujojo pastatymo — Do-

nicetti "Meilės eliksyro" šlifavimus.

— Kodėl, maestro, pasirinkote Donizetti operos "Meilės eliksyro"? — paklausiau V. Marijošį, aplankęs jį svetinguose Labanaskų namuose.

— Operos pasirinkimas pareina nuo sąstato dainininkų, nuo galimumo laiku atlikti vertimus ir nuo įmanomos išlaidų sąmatos. Mūsų choras pasišventęs, atlieka savo uždavinį be atlyginimo, bet yra unfjos nustatytos išlaidos orkestrui, yra kitų neišvengiamų išlaidų, kurias reikia turėti prieš akis.

Tokiose sąlygose atrodė geriausias pasirinkimas bus "Meilės eliksyras". Turėjo reikšmės ir tai, kad šis veikalas yra skirtingo charakterio: komedijos pobūdžio. Tai naujas uždavinys Chicago operai: iš tragedijos pereiti į komediją, o šią sunkiau pastatyti, negu tragediją. Komedijoje turi būti balso spalvų ir sceninės akcijos žaismingumas, ką nėra taip lengva reikiamose aukštumoje perteikti. Vengimas grandioziųjų efektų — ryškus šiame žanre, taip pat vengimas to, kas vulguru ar pervaidinta.

Grynai iš vokalines pusės yra reikalingas didelis melodinis graicingumas ir rečitatyvinė forma dialoguose — priemonė pagreitinti sceniškam veiksmui.

Šioje muzikinėje deklamacijoje būtų reikalinga suflerio parama. Tačiau lietuvių opera per porą dešimtmečių verčiasi be suflerio, ir vis sėkmingai. Ypač stebina sol. Wicikas, kuriam lietuvių kalba nėra savo, bet jis sugeba taip įsitęmyti savo partnerių paskutinius žodžius, kad įstengia

laikyti pats atsakyti.

Opera puikiai orkestruota. Tačiau visą šitą reikėjo priderinti prie akustinių sąlygų Marijos aukšt. mokykloje, ir tai tik per dvi repeticijas ir visą savaitę pertraukos prieš operos premjerą. Kitaip neįmanoma, turint galvoje dideles orkestro išlaidas.

— Kas yra atlikęs operos vertimą?

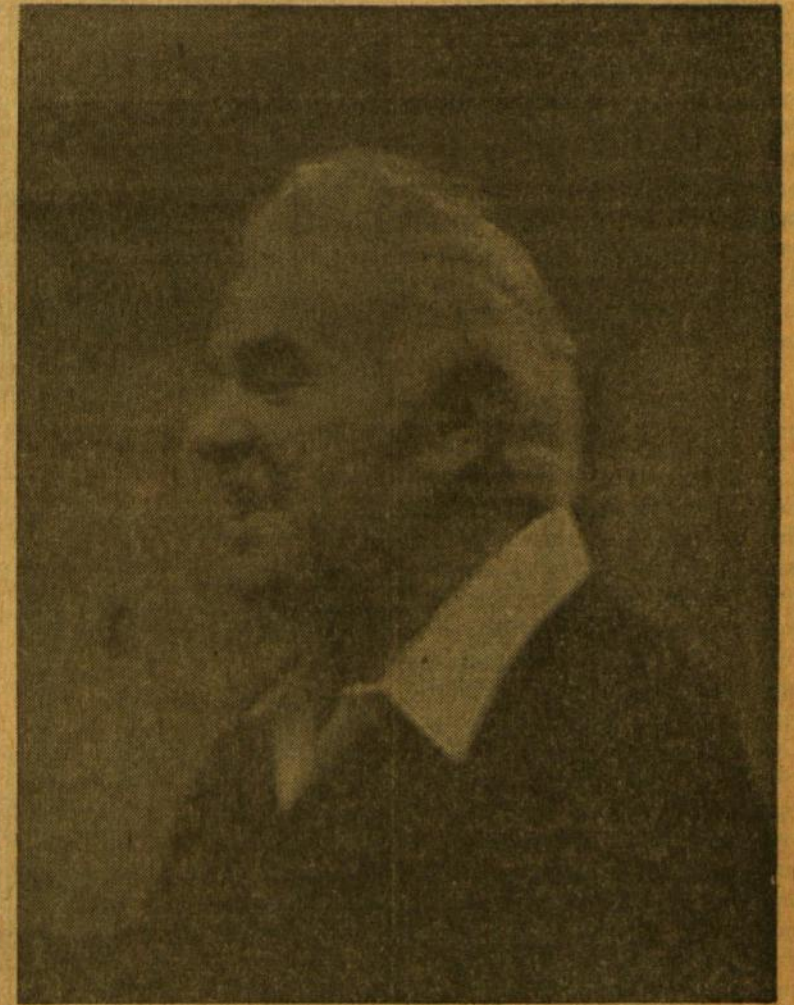
— Toks vertimas, kokį mes buvome radę, buvo nepriimtinas. Naujai padarė St. Santvaras, o man dar teko priderinti prie specifinės kai kurių dainininkų vokalines technikas, pakeičiant kai kuriuos mažmožius, — kalbėjo V. Marijošius.

Pokalbio metu galėjau pavyti šios Donicetti operos partitūrą. Stora knyga — 602 puslapių, stambesnė už mišiolą, ir dirigentui reikia viską pasisavinti...

— Kaip su pastatymo režisūra?

— Stilistinis šio pastatymo vieningumas, sceninis apipavidalinimas režisieriaus H. Beattie padarytas per 8-9 dienas. Repetavo su solistais, chorą, dirbo vakarais iki 11 val. Režisierius turėjo grįžti į Hofstra universitetą New Yorke. Stebiuosi pasišventimoje solistų ir choro, kurie dieną dirba, ilgai vakarais repetuoja, ir nei kiek nesiskundžia. Režisierius H. Beattie tai galėjo atlikti tik mūsų N. Numgaidaitis ir K. Oželio paramos dėka.

Man buvo malonu matyti, kai atsiveikindamas su Lietuvių opera režisierius pasigėrėjo, kad jam pirmą kartą teko dirbti su tokiais ryžtingais lietuvišiais. Dė-

Prof. Vytautas Marijošius

Nuotr. Eug. Būtėno

kojo už didelį pasišventimą ir discipliną.

— Jau Jūs bene trečią kartą atvykstate praveisti Lietuvių operos pastatymus. Koks išpuolis dabar?

— Dirbant muzikos kolegijoje, man nelengva ištrūkti. Tačiau laiška, kiti pareiškimai primena, kad mano kooperavimas, talka yra pageidaujami lietuvių operos išsilaukymui. Tačiau atvykę šiuo atveju kartais labiau jaučiuosi vienišas savo pareigoje, kurioms esu pakviestas, kai daugelį reikalų tenka spręsti ir atlikti vienam, o būtų labai laukiamas gausnis ir kitų įsijungimas — techninėje ir meninėje talkoje.

— Ko gali publika tikėtis, atvykdamas į šiuos operos spektaklius?

— Jeigu ir pusė to pavyktų, ką mes stengiamės atlikti, manau, kad publika turėtų palikti salę su pasitenkinimo šypsniomis. Tačiau iš kitos pusės — ir aš pats, ir visos operos kolektyvas nieko kito po spektaklio nenori, kaip konstruktyvios kritikos.

— Jūs esate giliai įleidęs šaknis muzikiniame pasaulyje. Ar kitos tautinės grupės turi savo operas JAV-se?

— Manęs tokios žinios nepasiekė. Gal būt kur daromi atskiri pavieniai bandymai, bet, atrodo, kad lietuvišiai čia pirmąją. Lenkai suruošia kokį Halkos spektaklį, su juo pavažinėja. Gal kitos tautos neturi ir tokio ilgesio. Juk vokiečių, čekų bei kitų operos pastato ir Metropolitan.

— Kaip Jums iš viso atrodo operų dabartinė padėtis ir ateitis Amerikoje?

— Galėtų būti geresnė. Jaunų dainininkų paruošimas muzikos mokyklose — labai geras, tačiau neturėjimas lėšų verčia net didesniuose Amerikos miestuose pasitenkinti trumpais operos se-

zonais ar visai jų neturėti, tenkintis keliais pripuolamais spektakliais.

— Ar tuo atvilgiu geriau Europoje?

— Nėra net kaip lyginti, nes Europoje, su mažomis išimtimis, operos yra globojamos miestų ar valstybių. Iš savo paskutinių penkerių metų lankymosi Europoje, galiu pasakyti, kad daugely vietų tie patys orkestrai tarnauja operai, baletui ir simfoniniams koncertams. Tai naujas atradimas Vokietijoje, o mes Lietuvoje jau turėjome visa tai pirma, negu ją apleidome. Tiems trims uždaviniams tarnauja ir nauji teatrų pastatai. Tuo būdu orkestrantai turi tarnybą visus metus, o pvz. Chicagoje Lyric operoje orkestras po kelių ar keiliolikos savaitių — jau nustoja savo funkcijos, muzikai, taip sakant, išeina į gatvę, tenkinamiesi pripuolamais įsipareigojimais.

— Pasaulio scena daugiausia vis verčiasi XVIII, XIX šimtmečio operomis. Ar dabar reiškiama kūrybiškumas šioje srityje?

— Taip. Tačiau anais laikais, pvz. Italijoje, operinė kūryba buvo labai stipri, kol nebuvo taip išryškėjusi simfoninė. Dabar opera turi rungtyniauti su simfoniniais pastatymais, o juos žymiai lengviau realizuoti, negu operas, kur reikalinga ir vokalinių pusė.

Dabar dėl technišku ir finansinių sumetimų simfoniniai pastatymai dar turi konkuruoti su kameriniais, ne savo menišku aukštumu, bet tuo, kad kameriniai reikalauja mažesnių išlaidų.

Iškilo nauja rivalizacija — elektroninė muzika, gaminanti mechaniskomis priemonėmis garsus, kuriuos kompozitorius gali panaudoti savo kūrybai.

— Kur Jūs dabar nuolatiniu savo darbu koncentruojatės?

(Nukelta į 2 psl.)

Vytautas Marijošius diriguoja Chicago simfoninį orkestrą. Šiandien ir rytoj Chicagoje įsiai diriguoja Donizetti "Meilės eliksyro" spektaklius, kuriuos Marijos mokyklos auditorijoje stato Chicago Lietuvių opera. (Liet. foto arch.)

POKALBIS SU VYT. MARIJOŠIUM

(Atkelta iš 1 psl.)

— Jau 20 m. kaip dirbu Hartt muzikos kolegijoje Hartfordo universitete. Ten dėstau instrumentaciją, partitūrų skaitymą, dirigavimą ir esu kolegijos orkestrinės veiklos vadovas, Turiu perdiriguot su orkestru muzikinius kūrinius nuo ankstyvaus baroko iki paskutinio kūrybos avangardo, supažindinant studijuojančius su muzikine kūryba amžių bėgyje, o paskiau — paruošti keturis simfoninius koncertus publikai per metus arba duoti ištraukas iš operų, kaip pvz. pereitais metais davėme Lohengriną, Borisą Godunovą. Nemažai laiko atima mokslo programų nustatymai, keitimai vadinamame Curriculum komiteje, be to esu nuolatinis egzaminų komisijos narys.

— Ar modernūs JAV jaunimas interesuojasi muzika?

— Internuojasi, ir tai daugiau, negu eilinis žmogus gali įsivaizduoti. Jaunimas domisi ne tik ta muzika, kurią pagamina dabartinis triukšmingas pasaulis, bet net ir renesanso modrigalais bei motetais. Amerikos jaunimui lygiai vienodai yra žinomi Palestrina ir Bachas, kaip ir George Gershwin. Reikia tik stebėtis. Vienintelis liūdnas dalykas, kad operų spektaklių, simfoninių koncertų kainos aukštos, jaunimui sunkiai įkandamos, ir jie daugelį vakarų praleidžia karnavose prie „drugstorių“, negalėdami dažniau sėdėti teatru auditorijose.

Amerikos universitetai, kolegijos, muzikos mokyklos atlieka neįkainojamą darbą muzikos popularizacijos srityje. Pvz. Chicagoje jaunimo tiek prisigrūdė dirigento George Solti paskaita, kad nebuvo galima praeiti. Ir reikėjo matyti jų entuziazmą ir rimtus muzikos klausimus. Neseniai skaičiau apie dirigento Solti pasiryžimą ruošti eilę koncertų tik jaunimui, nes jie rodo ypatingą susidomėjimą muzika.

Kas pasirūpins, kai tokie koncertai prasidės, kad juos lankyti lietuviškas jaunimas, kad jis būtų labiau įvestas į aukštesnį muzikos pasaulį iš tų kartais mūsų tarpe populiarių slaviškų — čigonų šlagerių garsų?

— Norėtume dar išgirsti apie Chicagoos lietuvių operos ateities užmojus?

— Jau pradėdame ruošti ateinančiam sezonui. Vasaros periodas bus skiriamas techniškam pasiruošimui statyti J. Kaciūno „Juoda laiva“ (Landsbergio libretas) ir Gaidelio operą, sukurtą pagal A. Kairio libretą.

Dar yra kliūčių, (dėl galutinio pavadinimo dar teks susitarti) bet planas bus įvykdytas. Chicagoos lietuvių opera iki šiol visada sunkumais negali ir užplaukusi veikalus pastati. Sugeba sutelkti reikiamas žmones ir lėšas projektams įgyvendinti.

Esu įsitikinęs, kad kiekvienas žmogus supranta, jog individualus kūrėjas reikalingas popieriaus, plunksnos, o toks užmojis, kaip opera ar simfoninis koncertas, susideda iš tiek atskirų gyvų dalių, kad darbas jas surinkti, integruoti daug juo skiriasi nuo pavienio kūrėjo darbo, kur pats vienas už viską atsako. Atskirų sričių koordinacija, sujungimas operoje reikalauja ir laiko, ir kvalifikacijų. Suderinti solistus, kurie turi savo meninį kredo, prie jų prijungti chorą, orkestrą ir režisierius yra sudėtingas uždavinys, kurį vykdančiui reikia atsiti, susikontcentruoti ir siekti vis didesnio tobulumo.

Juozas Prunskis

Pavasario vandenys

Nuotr. K. Ambrozaičio

Dėl Vasario 16-tos parodos Chicagoj

ADOLFAS VALEŠKA

Jau antras dešimtmetis mūsų tautos dvasios „organizavimas“ ir „neorganizavimas“ meno poreikių. Šiame procese dažniausiai dalyvauja žmonės, kurie pasisavina „meno žinovų“ autoritetą ir taip nuolatina meno pasireiškimo būklę, kad beveik nebelyka kelio parodyti kolektyviu būdu mūsų menines vertybes nei lietuviškai visuomenei, nei jas tinkamai reprezentuoti svetimųjų tarpe. Ryškus pavyzdys yra paskutinioji Vasario 16-tosios paroda Chicagoje ir Reginos Jautokaitės, Čiurlionio galerijos direktorės, viešas reaguojimas į parodos kritikus spaudoje („Draugas“ kultūrinis priedas š. m. kovo 22 d.).

Ir praityje esame turėję neaukšto standarto meno parodų. Tačiau neprisimenu, kad būtuome turėję parodą, kuri būtų buvusi surušta be jokios meninės kontrolės. Patirtis rodo, kad paroda, surengta be iš anksto paskelbtų taisyklių ir reikalavimų, būna vis su nemažais trūkumais. Tai ypač galioja reprezentacinei parodai su premijomis. Neginčytina, kad suruoti gerą parodą sunku ne tik mums, bet ir šio krašto meno žmonėms, kurie, nežinint didesnio masto ir gausnesnių priemonių, padeda labai daug pastangų patraukti stipriausios menų jėgoms. Todėl ir mūsų, ar mes imsime vyresnės ar jaunesnės kartos daugiausiai pasireiškusių dailininkų, pagrindinis dėmesys bus kreipiamas į parodos organizatorius ir parodos organizacinę struktūrą. Mat, patirtis parodė, kad ne visi parodų organizatoriai moka tinkamai elgtis su eksponatais. Yra buvę atsitikimų, kad parodos dalyviai turėję maldauti, kad jų darbai būtų gražinti. Kartais jie grįždavo sužaloti, o kartais ir dingdavo.

Ta pačia proga reikia pripažinti, jog nuo pat pirmųjų dienų Čiurlionio galerijos veikla rėmėsi ne meno puoselėjimu, bet mažai kompetentingos žmonių grupelės asmeninėms aspiracijoms. Dėl to garbingas Čiurlionio vardas buvo linksniuojamas neprideramo atmosferoje. Gal nereiktų stebėtis, kad ir Vasario 16-osios parodos proga galerijos direktorė neapsiėjo be insinuacijų vyresniųjų dailininkų adresu, rašydama: „Skaudu buvo patirti iš vyresniųjų dailininkų didelį pasipriešinimą, kam parodoje dalyvauja jaunesnieji“.

Mūsų meniniame gyvenime

dar nebūta tokio apkaltnimo. Aš pats nežinau atsitikimo, kad vyresnieji būtų panaudoję tokią priemonę. Kai kam gali atrodyti, kad galerijos direktorė parodos organizavimo nesėkmę nori primesti vyresniesiems dailininkams. Tačiau, kalbėdami apie galeriją, turime nepamiršti, kad tai yra meninė institucija ir kad jos veikla, daugiau ar mažiau, turi būti suderinta su tos institucijos standartais. Dabar gi matome, kad patalpos parodoms skiriamos ne pagal meninės reprezentacijos planą, bet chronologine tvarka, būtent, kas pirmas paprašo, tas jas ir gauna. Yra dailininkų, kurie Čiurlionio galerijoje yra turėję jau po kelias individualias parodas. Tuo tarpu turime labai pajėgių jaunos kartos dailininkų, kurie Chicagoje iš viso dar nebuvo pristatyti. Žinoma, yra ir tokių dailininkų, kuriems nereiktų duoti patalpų individualioms parodoms, nes iš gausybės darbų vos keli tiktų vietos parodymui ir todėl galėtų būti įjungti į grupines parodas. Taip pat nereiktų laukti, kol ateis chronologinė eilė tiems dailininkams, kurių Chicagoje dar nesame matę. Manychia, kad būtų tikslu juos pakviesti, nes jų parodos praturtintų mūsų meninį gyvenimą. Taip pat neapleistinos ir mažesnės grupės, kurios atstovauja arba tam tikram techniniam laikotarpiui, arba techniniam būdai, ir t. t.

Organizuojant panašią parodą, kaip paskutinioji Vasario 16-tosios, ir kviečiant dailininkus tik laikraštiniu skelbimo būdu, iš anksto galima pramatyti organizacinę nesėkmę. Mat, negalima tvirtinti, kad į tą parodą visi dailininkai buvo kviečiami asmeniškai, nes galerijos direktorė rašo: „Siemet paskambinau kelioms vyresniosios kartos dailininkams ir asmeniškai kviečiau dalyvauti parodoje. Vienas paklausė, kas joje dalyvauja. Sužinojęs, kad daugiausia yra jaunesnieji, atsakė, nes jo vardas ir menas sumažės — nukentės. Kitas veteranas pasakė, kad jis kojos į Čiurlionio galeriją nekels. Trečias pasakė, kad jis esąs profesionalas ir su jaunaisiais amatiniais negalys maišytis, etc.“

Iš tikrųjų aš pats irgi buvau pasirodęs Vasario 16-tosios parodoje dalyvauti. Negavęs ne tik kvietimo, bet ir priminimo, pri-

ėjau išvados, kad nesu pagedauijamas (taip jau yra mūsų veikloje). Tačiau keletą savaitių prieš parodos atidarymą, galerijos direktorė telefonu mane pakvietė į jūrą komisiją premijai skirti. Prieš sutikdamas įeiti į šią komisiją, paklausiau, kokiu būdu paroda organizuojama, nes nieko neteko girdėti apie eksponatų atrinkimą. Man buvo atsakyta, kad jokios jūrų komisijos paveikslų atrankai nebus. Žodžiu, kaip vėliau Kazys Bradūnas charakterizavo, paroda bus „suneštinė“. Kadangi tokių parodų komisijose nėra tekę būti, maniau, kad man bus neįmanoma profesionaliai prisitaikyti prie esamo standarto, todėl premijų paskirstymo komisijoje dalyvauti ir nesutikau.

Reginos Jautokaitės atsakymas kritikams nepaaiškina, kodėl ji gana žūliai kaltina vyresniosios kartos dailininkus. Štai ką ji rašo: „Koks paradoksas! O čia taip visur sielojamasi, kad visur trūksta prieauglio, jaunimo. Reikia džiaugtis, kad patys jauniauji dar ateina pas lietuvius, o ne vien pas amerikiečius. Niekaip nesuprantamas man vyresniųjų dailininkų — menininkų toks siauras, ambicingas galvojimas“.

Man gi atrodo, kad nereiktų užmiršti, jog vyresniosios kartos dailininkai yra buvę mokytojai ir yra išauginę ne vienos mūsų dailininkų generacijos prieauglį, kuris vėliau tapo mūsų bendro darbo ir veiklos šeimai. Taip pat neužmirština, kad dar ir šandien vyresnieji dailininkai reprezentuoja mūsų meną svetimųjų tarpe ir aptarnauja bei talpinka bendruomenei bei kinininkauja bendruomenei su menu surištuose darbuose.

Pagaliau, jei jau kaltinti vyresnius dailininkus, tai tektų galerijos direktorę paprašyti konkrečių faktų. Kiek prisimenu, per paskutinį dešimtmetį yra buvę tik keletas atsitikimų, kad malonė krito į vyresniesiems: jie buvo apdovanoti premijomis. Šiaip jau visa buvo paskirta jaunesniems dailininkams ir net studentams, apie kuriuos šandien jau nieko nežinome ir jų nematome.

O jei jau tas jaunimas, anot galerijos direktorės, yra skriaudžiamas, tai pati Čiurlionio galerija irgi neišvengia kaltinimo. Jau anksčiau buvo taisyklė, kad galerija metų bėgyje teikia patalpas esamoms menininkų grupėms, kurių tarpe ir jaunesnieji dailininkai. Jie turi savo organi-

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

vienybė tarp žvangančių briaunų negali klestėti.

— Ir vėl klimpsti poezijon.
— Kitaip negaliu. Vienybei visų pirma ir reikia kuo daugiau poezijos, humaniško idealizmo — lipšnumo, atleidimo, šiek tiek vaizduotės. Tol, kol žmonių grupelės savo pasaulėlius laikys žymiai vertingesniais už kitų pasaulėlius, bus susiskaldymas ir jovalas.

— Palauk. Man prisiminė B. Franklino posakis: „Žmogus, įsikniaubęs į savo pasaulėlį, yra panašus į nedidelį kumštį“.

— Teisingai. Tuo kumščiu ne vienas gauna į pasmakrę. Tuo kumščiu rašomi serijiniai straipsniai, kuriuose iš panagų negrinėjamos kitų tautiečių tariamos klaidos. Tuo kumščiu net reikalaujama nepažeisti tolerancijos principo.

— Girdėjau, kaip neseniai vienas smarkus oratorius kėlė tokio principo vertę. Net citavo lotynišką posakį: „Laudem alterem partem“ (Išklaušyk kitos pusės).

— Taip citavo. Ir Johano Wolfgango Goethės ištrauką pridėjo. Gi pats, žviesuolis, niekad neišleikta atvykti į kitos pakraipos tautiečių viešus simpoziumus. Tiesiog ignoruoja tą „alterem partem“, nes tariasi esąs visai neklaidingas. Tobulas.

zacija. Kodėl neduoti progos jiems pasireikšti?

Tiesa, jaunųjų dalis jau nuėjo ne tik pas amerikiečius, bet ir europiečius. Peršasi mintis, kad ir šiuo atveju gali būti Čiurlionio galerijos kaltė, nes tie jaunesnieji dailininkai nemato intereso dalyvauti žemo meninio lygio parodose.

AMERIKIEČIŲ PREMIJOS

Nation Book Awards premijos paskirstytos bal. 14 d. Už dabartines aktualijas premiją gavo Th. Rosengarten, autorius knygos „All God's Dangers“. Rašo apie provincijos gyvenimą ir apie buvusio vergo sūnų. Už biografiją premija paskirta R. S. Sewall už knygą „The Life of Emily Dickinson“. Vaikų literatūros premija teko Virginijai Hamilton už „The Great M. C. Higgins“. Istorijos premija — B. Bailon už „The Ordeal of Thomas Hutchinson“. Psichologijos ir religijos — R. Nozik už veikalą „Anarchy, State and Utopia“. Marilyn Hacker laimėjo poezijos premiją už knygą „Presentation Piece“.

Mokslų veikalų premija paskirta Silvano Arieti už „Interpretation of Schizophrenia“. Vertimo premiją gavo A. Kerrigan už M. D. Unamuno knygą „The Agony of Christianity and Faith“. Belestistikos premija padalinta tarp R. Stone už „Dog Soldiers“ ir Th. Williams „The Hair of Harold Roux“. Premijas skyrė komitetas, sudarytas iš autorių, redaktorių ir kritikų. Kiekvienos premijos dydis — 1,000 dol.

DAUG STUDENTŲ

Illinois universitete dabar yra 35,045 studentai, net 800 daugiau, negu turima lėšų, juos aprėpti, todėl ši pavasari nenumatoma į Urbanoje esantį universitetą priimti naujų studentų.

TEL. — 788-3080

DR. REGINALD CIENKUS
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketr. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dienų ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro. Šeštadieniai 8:30 iki 12 val. dienų. Emergency tel. — 788-3981

— Negi nenutuokia, kad tobulybė neįmanoma. Anot Nietzbulybė neįmanoma. Anot Nietzbulybė neįmanoma. Anot Nietzbulybė neįmanoma.

— Neliesk Nietzsche. Mūsų žmonės jo nesupranta. Nietzsche grynė žmogaus tobulėjimą, tapimą. O minėtas oratorius gina savo švento neklaidingumo būseną.

— Neįmanoma žmonės yra baisūs.

— Žinoma, nes jiems nieko negalima prikišti.

— Ar pačiam neatrodo, kad

TEL. PR 8-3225
DR. ANNA BALIUNAS
AKTŲ AUSŲ NOSIŲ IR GERKLES LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligų Ginekologinė Chirurgija
6448 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8907 W. 83 Pl, Justice, Ill. 599-0500.
Pirmą ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 874-8012

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-dios ir California
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 8 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 8:30 val. Pagal susitarimą.
Ofiso telef. 478-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3046

TEL. HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt. 1-4, treč. ir šešt. tik susitarimais.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
3709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 785-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

TEL. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKIA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-0000 Rez. GA 8-7275
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą.

DR. K. A. V. JUCAS
Tel. 489-4441 arba LO 1-4605, jei neatsiliepia 561-1070
ONOS LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai: 2403 W. North Avenue
5214 No. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Vini telefonai 852-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarimais.

DR. TERESE KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
9756 W. 143 Street
Orland Park, Ill. 60462
Valandos pagal susitarimą
Tel. — 849-0887

mes be nekučiuodami priėjome prie nesąmonės slenksčio.

— Taip baigiasi bemaž visi dialogai. Kas ieško tobulo vienybės, prieina prie nesąmonės. Kas nori išsiskirti iš kitų ir pavirsti tobula išimtimi, irgi flirtuoja su nesąmone.

— Kas tada mums belieka? Tylėti ir laukti?

— Nieko nelaukti, o daryti tai, kas įmanoma padaryti. Mažais žingsniais irgi galima užlipėti į aukščiausią kalną, gražu, kai tokioje ekspedicijoje dalyvauja visos būrys draugų, igudusių žmonių. Tada ir kopimas į viršų yra lengvesnis.

Pr. V.

Ofs. ofiso ir buto Olympic 2-4150
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1448 So. 50th Avenue Cicero
Kasdien 1-8 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius
Šeštadieniai 12 iki 4 val. popiet

TEL. RELIANCE 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
8925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-3 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1166
Rezid. telef. 259-2919

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-8601
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 8 iki 7 val. p. p. Tik susitarimais.

TEL. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKTŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5119
Tikrintas akis. Priziko akinus ir „contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2890; rez. 488-3546

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0417

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
ATOSTOGUOSE bal. bal. 26 d. Reikalui esant kreiptis pas dr. J. Bakšį.
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2653 W. 59th St.
Tel. Prospect 8-1232
Ofiso val.: Pirmad., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123, Namų GI 8-8196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 1-3 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

TEL. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141; namų 686-4850
DR. PETRAS ZLIOPA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirm. antr. ketv. 8-5 ir 6-8, penktad. 1-3. Šešt. pagal susitarimą.

Profesorių Igną Končių čia minėsiu tik kaip drožinėtoją.

Tai nebuvo jo specialybė, o tik originalus mėginimas pratęsti žemaičių dievdirbių kūrybą.

Buvome truputį pažįstami Kaune, kur susitikdavome foto mėgėjų draugijoje. Todėl po karo labai apsidžiaugiau, sužinojęs, kad ir jis laimingai pasiekė Vakarų. Tūnojo prisiglaudęs mažytėj trimtinių stovyklėlėj Offenbache.

O aš pats gyvenau Hanau stovykloje.

Ryžausi aplankyti. Su nemaža baime peršliaužiau subombarduoto tilto sijomis plačia Maino upę. Kiek paėjęs, artimiausioj stoty sėdau į varganą pokarinį traukinį ir už pusvalandžio jau išlipau tame seniau odos dirbiniais garsname mieste. Susiradau stovyklėlę.

— Matai aruos namus? Ten profesorius su savo vyrais dirba, — nurodė pirmoji sutikta lietuvė.

Atidariau tų namų duris, — ogi ten ūžia, švilpia, pyška visokios mašinos. Tuoj priėjo jaunas inžinierius Jakštas ir sako:

— Profesoriaus nėra. Išėjo į mišką. Ėik, ten rasi jį po ąžuolū.

Čia pat buvo ir miškas. Tvarkingas, švarus, permatomas. Einau, dairausi, o profesoriaus niekur nematau.

Pagaliau užknopinau. Sėdi sau žmogelis prie pilko liemens progludės, kažką laiko saujoje, mažyčiu peiliuku drožinėja.

Ėmė pasakoti. Kartą jis padovanojęs amerikiečiams keletą drožtų daiktelių. Tai tie ji apipuolė prašyti, kad padirbtų daugiau. Jis ir sakąs:

— Neturiu įrankių!

Tada amerikiečiai atvezė į stovyklą visą kažkokio vokiečio stalius dirbtuvę. Tai dabar keliolika vyrų ten linksmai dirba visokius žaislus ir kas tik jiems ateina į galvą. O jo darbas — tuos dirbinius papuošti, vieną kitą vietą padrožinėti. Drožinėjimas — rankų darbas. Visai kita daiktu vertė!

Ir Končius negaišdamas ėmė aiškinti, kaip drožinėjimas ramina, gydo ir teikia sveiką malonumą. Jo dėmesys taip įsiisurbęs į smulkius išrattymus, jog nebelieka vietos šimtams kankinančių minčių.

O jam daug kas gniauzė širdį: Lietuvoj likusi šeima, išblaškytas universiteto jaunimas, naikinama visa tauta, miglota ateitis.

Patarė ir man drožinėti. Sakė,

Išdabino ir paliko

DAUMANTAS ČIBAS

medis visais laikais lietuviams buvo prieinamiausia medžiaga. Šakaliuką ar lentelę bet kur rasi. Medis kažkaip mielas lietuviui.

Ir atsiveikindamas vis dar mokė:

— Jei nepatiks drožinėti, — piešk, rašyk, dainuok, muzikuok! Niekuomet nebūk be darbo.

Kai vėliau Hanau stovyklos tvarkytojai visus jos nesuskaitomus gyventojus varė į darbus, kai vyrai kasdien — sninga ar lyja — turėdavo važiuoti į bazes ir sunkiai dirbti už vokiškas popiermarkes, tai aš prisiminiau Končiaus patarimą ir, kaip drožinėtojas, stojau į organizuojamą drožinėtojų dirbtuvę. Ten kartu su kitais lietuviams, latviams ir estais šiltoje pastogėje, čia pat

namie, lengvai pradrožinėju kelerius metus.

Atsiplukęs į Bostoną, vieną dieną skubu gatve ir netikėtai sutinku susirūpinusį Končių. (Tuo laiku ne visi jauni galėjo gauti darbo, tai ką bekalbėti apie pagyvenusį.)

Ir jis vėl užvedė kalbą apie drožinėjimus. Sako, reikia susieiti, padaryti talką, dirbti masiškai, duoti dirbinius į dovanų krautuves. O tų krautuvių čia esama daug. Siūlė pagalvoti.

Kiek vėliau prie mudviejų entuziastiškai prisidėjo inž. Eug. Manys. Ir taip visi trys pradėjom lipdyti The Lithuanian Cross Co. Visi trys sudėjom menkus savo uždarbius, pirkom įrankius, mašinas, brangmedžio lentas. Step.

Dariaus veteranų namų rūsyje gavom veltui patalpas, viską išrengėm ir vakarais, po darbo, pradėjom pyškėti. Bet profesoriui gilus, belangis, šaltas, dulkėtas rūsys, matyt, netiko. Jis vis rečiau ėmė lankytis. Drožinėjo namie.

Ir atsitiko taip, kad atsirado, kas pradėjo mums pavydėti. Net apskundė įstaigoms, kad mes darome didelį biznį, o nemokame mokesčių. (Iš tikrųjų, iš to darbo tuo metu neturėjom jokių pajamų.)

Pagaliau, vieną vakarą atėję, radome rūsio duris išlaužtas ir viduje — visa sujaukta. Teko iš ten išsikrausyti, mašinas pasidalinti, o Končių gražinti įdėtus pinigų. Nuo to laiko kiekvienas dirbome atskirai. Tik pasitarti susitikdavom. Končius dirbo savo įprastais kopyltėles, inž. Manys — kryžiuokius ir vyčius, o aš — lėkštes.

Končius gyveno netoli, tai pas jį mielai užėdavau. Niekaip negalėdavau atsižūrėti originalių jo kopyltelių. Man taip reikėjo bent vienos iš jų!

Atėjo mintis padaryti jam dovaną. Lėkšteje išdrožiau vaidilutę (Birutę). Kaip žemaičiui, ji turėjo patikti.

Nieko nelaukdamas, tą lėkštę jam padovanojau, o jis man už tai — nieko!

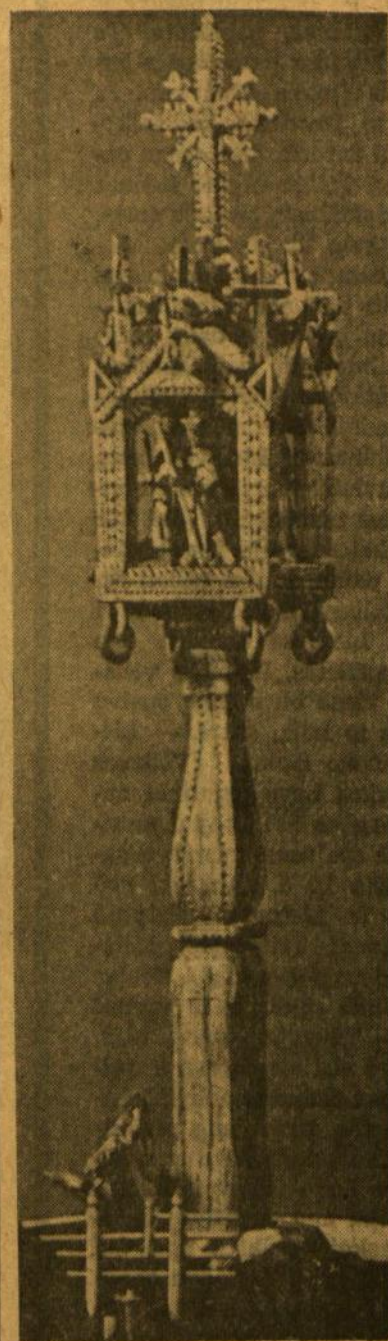
Pamaniau, — profesorius ką nors specialiai išdroš. Reikia duoti laiko.

Laukiu, laukiu, — ir vis nieko. Tik pastebėjau, kad per kiekvieną apsilankymą, aprodydamas savo darbus, jis vis teiraujasi, kuri kopyltėlė gražesnė, kuri man labiau patinkanti. Aš kiekvieną, kaip įmanydamas, giriu, kiekvienoje vis randu, kas nauja, kas originalu, kas ypač suderinta, kas nuostabiai simboliška. Ir tik pamazū ėmiau suprasti, kad mano bičiulis gal būt nori sužinoti ir padovanoti, kas man pačiam labiausiai patinka. Bet kaip aš galiu parodyti, kas man patinka? Juk suardyčiau visą jo vertingą rinkinį, lyg plėštė išplėščiau gražiausią darbą! Tai ir toliau viską lygiai gyriau ir viskuo žavėjausi.

Končius pagaliau neteko kantrybės. Kartą jis ir sako:

— Sveikas manė kankin! Šiandien būtinai aiškiai pasakyk, kuri kopyltėlė gražiausia. Aš ją sveikam padovanosiu.

Matau, kad nebeįsisuksiu. Dar kartą peržvelgiu visą stiklinę spintą. Netikėtai pastebu dvi panašias kopyltėles. Vieną parodau.

Prof. Ig. Končiaus medžio drožinys.

SMŪTKELIS

FAUSTAS KIRŠA

Šimtmetis senis ant tėvelio dvaro Drožia dievuliuką, kurs stebuklus daro.

Kai iš ūcio sūnų Sibiran išleido, Tas kančias ir drožia Viešpačiui ant veido.

Drožia, skiedros krenta, dievuliukas žiūri, — Dievdirbis skausmingą patį Dievą kuria.

Jis pats savo širdį, kančią kryžiuoju. Dievui veria šoną ir subado kojas.

Ant galvos vainiką iš erškėčių pina, Baltą medį drasko, drožia ir kankina.

Pasirėmęs ranką ant kaulėtų kelių Su kančia ir siela gimsta pats smūtkelis.

Širdžiai nuraminti tiek skiedrų privelta: Dievas atsistoja iš po senio kalto.

Dievdirbis nušvinta ir stebuklą mato: — Apie Kristaus galvą spindulėlių ratą.

Kai smūtkeliui plėšė paskutinę skiedrą, Iš kūrėjo lūpų žodis pasigirdo:

„Dieve, tu per kančią kruvinaisiais skruostais Saldai mano skausmą, ašaras nušluostai.

Jei stebuklus rodai, aš tavęs maldauju: Gelbėk nekaltuosius, bausk, kurie kerštauja“.

O kai jis Dievulį nunešė šventovėn, Viso krašto žmonės grįžo į dorovę.

Ir patsai senelis už jaunystės vėjus Atsipašė, lūpas prie žiaizdos pridėjęs.

— Kodėl išsirikai Jonelį? Kodėl tokia mažytę?

Reikėjo greit ką nors sugalvoti. Tai ir atsakiau:

— Kai augau, toks Jonelis stovėjo mano tėviškėje. Be to, mano tėvelis Jonas. Kada tik pažvelgsiu į kopyltelę, visada prisiminsiu tėviškę ir tėvą.

Tylėdamas profesorius išėmė iš spintos Jonelį, įrašė nugarėlėje kelis žodžius ir paduodamas tarė:

— Tikiu, ką pasakei. Seniai reikėjo taip kalbėti. O aš taip ilgai sukau galvą, ką sveikam dovanoti.

Jis mielai būtų man atidavęs nors ir didžiausią kopyltelę, tikriausiai visą sudėtingą šventąją sodybą, bet po tokio atsakymo geriausiai tiko tik mažytis Jonelis su kankinio palme rankoje.

Daug kas troško Končiaus drožinių. Bet jis jų nepardavinėjo. Smulkesnius mielai pažįstamiems dovanodavo. Taip ju išdalijo daugiau trijų šimtų. O didesnes kopyltėles ar kryžiuokius laikė sau ir vis dirbo jų daugiau, kol pristigo vietos ne tik stiklo spintoj, bet ir ant sienų. Laukė koldo kultūringo lietuvių kolekcionieriaus, kuris visą rinkinį nupirktų ir toliau rūpestingai saugotų. Jis žinojo, kad išsklaidytų kopyltelių jau niekas nebesurinks, ir taip visas tas kruopštus darbas be pėdsakų sunyks.

Kai kas pas jį tuo reikalu užsukdavo ir rinkinį derėdavo. Dėl kainos, tai bet kas būtų įstengęs nupirkti. Bet Končius žiūrėdamas, kiek tas pirkejas turi supratimo apie meną ir ar jis iš viso kiek vertina darbą ir kūrybą.

Kartą atėjo žmogus, rodos, ir inteligentas ir nekvailas. Visą apžiūrėjo, įvertino, bet vis dėlė pirkti. Atrodė, kad už vis labiau brangino savo pinigus. Vėl ir vėl, lyg sverdamas, kilnojo drožinius. Pagaliau paėmė karališkąją, iš vieno gabalo išdrožtą grandinę, kurios kiekviena grandis buvo kruopščiausiai ir vis kitaip ornamentuota.

Aš tos grandinės niekuomet nedrįsdavau paliesti. Ji man atrodė šventa. Tiek darbot išvaizduojų, drožėjas ją drožė net kvapą užgniauzęs, labai atsargiai, kad tik medis nesuskiltų ir grandys nesulūžtų. Vienas lūžis vis-

imo apie meną ir ar jis iš viso kiek vertina darbą ir kūrybą.

Kartą atėjo žmogus, rodos, ir inteligentas ir nekvailas. Visą apžiūrėjo, įvertino, bet vis dėlė pirkti. Atrodė, kad už vis labiau brangino savo pinigus. Vėl ir vėl, lyg sverdamas, kilnojo drožinius. Pagaliau paėmė karališkąją, iš vieno gabalo išdrožtą grandinę, kurios kiekviena grandis buvo kruopščiausiai ir vis kitaip ornamentuota.

Aš tos grandinės niekuomet nedrįsdavau paliesti. Ji man atrodė šventa. Tiek darbot išvaizduojų, drožėjas ją drožė net kvapą užgniauzęs, labai atsargiai, kad tik medis nesuskiltų ir grandys nesulūžtų. Vienas lūžis vis-

(Nukelta į 5 pusl.)

Mano tėvas

Vieno gydytojo gyvenimo ir jo laikų istorija

Vincas Maciūnas

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Išleidusi vieną sūnų į kunigus, jo padedama, Šiaučiuų šeima ilgainiui paliko gimtuosius Ragaišius, patogiausius įsikurdama kitose vietose, o jaunė dukterė Juzė apsigyveno pas savo vyresnįjį brolių Liudviką, Joniškių kleboną, puikiosios Joniškių bažnyčios statytoją. Mokėsis seminarijoje su A. Dambrausku-Jakštu ir vėliau su juo palaikė draugystės ryšius, kun. Liudvikas Šiaučiuūnas (1862-1939) ir pats nebuvo svetimas lietuviškam jaunosios kunigų kartos sąjūdžiui. Gal net ir pats yra ką lietuviškai rašinęs. Prisimenu, kad vėliau man, jau studentui, dėdė klebonas buvo rodes kažkokius savo lietuviškus eilėraščius. J. Vaišnoras rašė apie jį "Lietuvių Enciklopedijoje" XXIX, p. 436): "Dar būdamas Liepojos gimn. ir kun. seminarijoje platino draudžiamą lietuvišką spaudą, vėliau, vikaraudamas Joniškyje, mokė žmones skaityti iš 'Aušros' ir 'Apžvalgos', organizavo knygnešius; už tai rusų valdžios buvo baustas. Joniškyje

įsteigė vartotojų b-ve, ten klebonaudamas pastatė bažnyčią. Vokiečių okupacijos metu (1914-1918) daug padėjo okupantų skriaudžiams žmonėms, ne vieną išgelbėjo nuo mirties. 1915 įsteigė Linkuvoje lietuvišką pradžios m-lą". V. Kapsukas savo vienoje korespondencijoje (Ūkininkas, 1902, Nr. 1), kad ir apdovanojęs jį savo įprastaisiais antikūginiais epitetais ir priekaištais, vis dėlto pripažino, kad "pereitą gi vasarą jis drausiai per pamokslą ragino žmones skaityti lietuviškas knygas"; taip pat suminėjo, kad "lietuviai, keliaudami per Joniškį, kur užėmė neužėmė, o klebono niekad neaplenks" (V. Kapsuko Raštai, I, 1960, p. 456-458).

Jaunoji šeima susilaukė trijų sūnų: Jurbarke gimė Vytautas (vėliau inžinierius, žuvęs pastarojo karo metu., O Papilėje — Vincas (humanitaras, dabar Filadelfijoje) ir Algirdas (gydytojas, dabar Cikagoje).

Netrukus ramų ir laimingą šeimos gyvenimą sukrėtė iškilęs rusų-vokiečių karas. Tėvas buvo sumobilizuotas ir dirbo kaip karo

gydytojas iš pradžios Daugpilio (rusiškai, Dvinsk) tvirtovėje, paskiau Polocke ir Nevelyje, taigi nepertolimos užfrontės miestuose, kadaiše priklausiusiuose Didž. Lietuvos kunigaikštijai. Drauge gyveno ir visa mūsų šeima. Nevelyje vyresnysis brolis Vytautas jau ėmė lankyti čia evakuotos švenčionių gimnazijos pirmąją klasę, kurion kitais metais ir aš jau būčiau turėjęs stoti. Čia gyvendami, vaikai gerai išmokome rusiškai, skaitėme rusiškas knygas, betgi namie buvo kalbama, žinoma, tik lietuviškai. Atsilankydavo pas mus ir kiti lietuviai, o Polocke netgi gyveno jau iš seniau mūsų tolimų gimnazių šeima.

Kad tėvas iš karto gavo gan aukštą papulkininkio laipsnį, galima paaiškinti carinės Rusijos valstybinės tarnybos taisyklėmis. Dar 1722 m. caras Petras Didysis paskelbė vad. rangų tabelę, pagal kurią kiekvienas valdininkas (rusiškai činovnik, nuo graikiškos kilmės žodžio čin: tarnybos laipsnis, rangas; priklausė vienai iš 14 tarnybinių kategorijų, turėjusių specialius pavadinimus, pvz., žemiausioji (14-ji) kategorija buvo kolegijos registriatorius (kolleksių registriator), o aukščiausioji — kancleris. Tėvas, jau daugelį metų tarnavęs valsčiaus gydytoju, buvo pasiekęs tą tarnybinių laipsnių, kuris prilygo papulkininkui kariuomenėje. Iš rusų kariuomenės tėvas išėjo jau pilno pulkininko laipsniu. Turėdamas aukštą karinės tarnybos laipsnį, tėvas būtų galėjęs vėliau Lietuvoje tęsti karinės tarnybos karjerą, bet kariuomenė jo netraukė.

1917 m. Rusijoje kilo revoliucija. Lyg per dūmus prisimenu vieną didelį mitingą Ne-

velio miesto aikštėje. Prisimenu tėvą pasakojus, kad per vieną tokį mitingą kalbėtojas piktai žodžiais ir parinkčiausiais epitetais plūdo kažkokį "liaudies priešą". Tėvas ėmęs ir paklausęs, kuo gi anasai kaltinamas. "Aha, štai atsirado to nedorėlio gynėjas" — suriaumoję kaltintojas, ir tėvui teko skubiai pasišalinti.

Drauge su teroro banga augant asmeninio nesaugumo nuotaikoms ir didėjant kasdienio pragyvenimo sunkumams tame revoliucinės audros apimtame ir ekonominės surutės varginamame krašte, lietuviuose vis labiau stiprėjo troškimas, tėvo kadaise jau Užuralyje išgyventas, namo, namo! Visoje Rusijoje išsiburstę lietuviai ėmė organizuoti komitetus, rūpintis atstatysimos Lietuvos reikalais ir grįžimu tėvynėn. Ne visai mažas būrys lietuvių susirado ir Nevelyje. "Lietuvių Enciklopedija" (XX, p. 264) rašo: "1917. IV.18 čia buvo susirinkę lietuvių 128 kareiviai, karo gyd. J. Maciūnas ir kt. Jie sudarė lietuvių karių komitetą ir prisidėjo prie Petrapilyje Liet. karių s-gos, pasiuntė atstovą į Petrapiilio liet. seimą".

1918 m. susidarė galimybė grįžti Lietuvon. Karas su vokiečiais pasibaigė Brastos (Brest - Litovsko) sutartimi, pasirašyta 1918.III.3 d. Rašė "Lietuvos Aidas" (1918. IV.16, Nr. 45). "Vokiečių ir rusų taikos sutarties protokoluose yra visas skyrius apie tremtinių ir pabėgėlių grąžinimą. Ta sutartimi sekant, savo kraštą turi teisę grįžti visi jo nuolatiniai gyventojai ir jiems turi būti duota progos ta teise pasinaudoti. Bet Lietuvos tremtinių plačiosioms po visą Rusiją išblaškytosioms minios ligi pastarųjų

dienų taja teise dėl daugelio priežasčių naudotis neteko, ir tik balandžio 9 d. į Vilnių nuvežtas pirmasis didesnis (beveik 800 žmonių) transportas iš Pskovo".

Netrukus ir mes grįžome Lietuvon. Tikslėsnės betgi datos neprisimenu. Tėvas, rodos, buvo norėjęs apsisotai Anykščiuose, bet ten jau buvo gydytojas, tad nuvažiuavome ligi Linkuvos, kur dideliame valsčiuje gydytojo nebuvo ir kur tada klebonavo tėvo svainis. Po kelių dienų metų nuolatinio kilnojimosi tėvas norėjo pastoviai įsikurti kurioje nors vienoje vietoje.

Neprildausomybės saulėje

Savo daugiatomių atsiminimų vieną dalį kan. Mykolas Vaitkus pavadino "Neprildausomybės saulėje". Tautinio atgimimo laikų poezija ir šiaip patriotiniai raštai buvo pilni tokių simbolių įvaizdžių, kaip — naktis, aušra, miegas ("pabuskim iš miego"), rytas, saulė... Štai pvz. dvi Maironio eilutės: "Negrėit su saule išauš dar rytas, / Miega aplinkui naktis". Kaip saulė švietė svajonėse būsimoji laisva Lietuva. Ne tik savo vieno lūkesčius reiškė J. B. (J. Vileišis) šiais pakiliais žodžiais: "... mes svajojame apie gražiausias dienas būsiančios Lietuvos, kuomet suremta ant teisingų pamatų, žydės skaisčiai, kaip saulė" (Varpas, 1889, Nr. 3). Tokia skaisčiai saulė patekėjo Lietuvai 1918 m., betgi rytas dar ilgai buvo labai miglotas.

Kas neprisimena 1918 metų Lietuvos, ar tada net ir gimęs dar nebuvo, dažnai pagalvoja labai paprastai ir, rodos, taip patiki-

(Nukelta į 4 pusl.)

MANO TĒVAS

(Atkelta iš 3 psl.)

mai: 1918.II.16 d. Lietuvos Taryba paskelbė Lietuvos nepriklausomybę, ir laisva Lietuvos respublika ėmė pati nevaržoma tvarkyti savo valstybinius ir kitus visuomeninius reikalus. Ir būtu tokiems nemažas nuostebimas, net nusivylimas, jei kas juos galėtų bent valandėlei nuikelti į anuos Lietuvos valstybinio kūrimosi laikus.

Panašus nusivylimas laukė tada ir ne vieno grįžtančio Lietuvos iš revoliucinio kvatūlio pagautos Rusijos. Štai kaip savo įspūdingus prisiminimus žurnalistas A. Kelmūtis (Adolfas Klimas): „Jau 1918 m. pradžioje aš, bebūdamas dar Rusijoje, paskaičiau keletą patekusių į mano rankas 'Lietuvos Aido' numerių, tad buvau įsivaizdavęs Lietuvą beveik savarankiškai besivaldžiusią ir maniau, kad aukščiausia valdžia yra Lietuvos Tarybos rankose. [...] Ir mums, besirengiantiems iš Rusijos grįžti į savo tėvynę, be galo smagu darėsi, kad grįžtame pagaliau į savo kraštą, kuris jau turi daugiau teisių, negu prieš Didįjį karą. Kada apleidome Rusiją ir patekome į vokiečių valdomą sritį, tai mano viltis ėmė menkėti. [...] Pajutau, kad vokiečių stipri ranka viską valdo“ (Lietuvos Aidas, 1928.II.18, Nr. 15).

Nemažiau buvo nusivylęs ir studentas J. Navakas (vėlesnysis Klaipėdos krašto gubernatorius): „Aš važiuoju Lietuvon, laisvon, nepriklausomon Lietuvon! Esm' beveik utkras, kad Lietuvoje yra lietuviška valdžia. [...] Štai jau Daugpilis, aš jau Lietuvoje! Noriu pamatyti iš 'tepluškos'“ (krosnele apšildomas prekinis vagonas) nors vieną lietuvių valdininką, manau, kad pažinsiu iš uniformos. Dairaus. Vien tik vokiečių kareiviai, nėra nė vieno, kuris būtų panašus į lietuvių valdžios atstovą. Net Tarybos įgaliojimo tremtiniams gražinti nematau. Nenustoju vilties lietuvių valdžios atstovus pamatyti pakelėje, nes mūsų traukinys, kaip pranešta, turi važiuoti Rokiškį [...] Tarp Daugpilio ir Rokiškio, pamatęs vienoje stotyje darbininką, klausiu lietuviškai apie gyvenimą Lietuvoje, apie lietuvišką valdžią. Darbininkas nustebo išgirdęs lietuvišką valdžią... Pasisako, kad uždirbas pusę markės per dieną, kad lietuvių valdžios niekur nėra ir kad vien tik vokiečių valdžios tesama. Nusimaniau, nesmagu pasidare. Ar gali būti, kad Lietuvoje lietuviškos valdžios nebūtų? Galvojau sau vienas: Valstybės Taryba paskelbė Lietuvą Nepriklausomą 1918 m. vasario mėn. 16 dieną, šiandien turiu rugsėjo mėn. 2 dieną. Argi per tiek laiko, per šešis mėnesius, dar nieko nepadaryta, nieks nesuorganizuota! Negaliu tikėt“ (J. Navakas, „Lietuvai besikeliant“, 1928, p. 12-13).

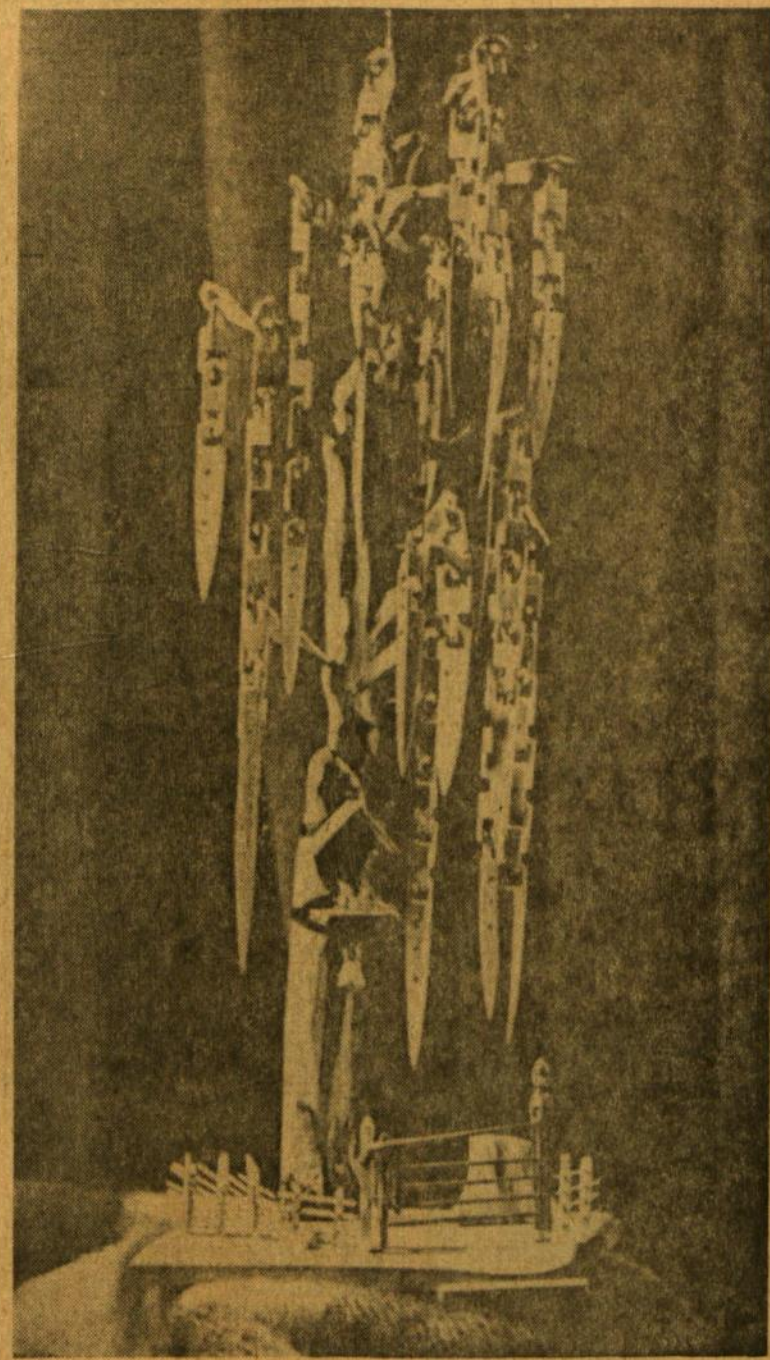
Vasario 16 d. akta buvo smarkiai supykdes okupacinę valdžią, nes, jį skelbdama, Lietuvos Taryba faktiškai atsisakė nuo ankstyvesnio 1917.XII.11 d. nutarimo, kuriame šalia nepriklausomybės deklaravimo buvo numatyti, vokiečiams verčiant, tvirti konvencijų ryšiai su Vokiečių valstybe. „Lietuvos Aido“ numeris (1918.II.19, Nr. 22) su nepriklausomybės paskelbimo tekstu buvo tuoj pat vokiečių cenzūros konfiskuotas (tik P. Klimas savo rizika atspausdino ir paskleidė kelis šimtus to numerio egzempliorių). Iš „Tėvynės Sargo“ 1918.II.26 d. numerio vokiečių cenzūra išbraukė žodžius: „16-to vasario 1918 metų diena, kol lietuvių tauta gyvuos, bus aukso raidėmis įrašyta Lietuvos istorijoje“ (M. Urbšienė, „Vokiečių karo meto spauda ir Lietuva“, 1939, p. 102). Tarybos nariams netgi grėšė areštas; tik dešimtosios (Lietuvą okupavusios) armijos generalinio štabo viršininką pulk. Hahnkė perkalbėjo kiti nuosauksni vokiečių pareigūnai (žr. Liet. Enciklopedija, XXXIII, p. 216).

Vis dėlto, spaudžiant reichstagui (vokiečių parlamentui), kuriame Lietuvos nepriklausomybės reikalas turėjo palankių užtarėjų, kancleris G. von Hertlingas Berlynan atkviestai Liet. Tarybos delegacijai iškilmingame priėmime perskaitė kaizerio 1918.III.23 d. akta, pripažįstantį Lietuvą nepriklausoma valstybe, kad ir surišta konvencijomis su Vokietija.

„Lietuvos Aidas“ tuoj pat (1918.III.26, Nr. 26) pasiskubino apie tai painformuoti skaitytojus, pateikdamas atitinkamus tekstus ir uždedamas stambiomis raidėmis antrašė: Lietuva — nepriklausoma valstybė. Suprantama, kad tai labai jaudino Lietuvos žmones ir kėlė entuziastingas viltis. Visame krašte buvo rengiamos džiaugsmo demonstracijos. Šios nuotaikos gyvai jaučiamos pvz. šioje korespondencijoje iš Linkuvos, kur mūsų šeimai teko netrukus apsigyventi: „Linkuvos miestelyje sekmdienį, balandžio 14 d., buvo daromos demonstracijos išreikšti džiaugsmui, apskelbus Lietuvos nepriklausomybę. Diena buvo puikī, taigi ir iš apylinkių žmonių buvo galima matyti, kad Linkuva pasiruošusi prie ko tai nepaprasta — visame miestelyje kiekvieno lietuviu namų

durys buvo papuoštos eglėlėmis ir plevėsavu Lietuvos vėliavos. Po pamaldų bažnyčioje, įnešus Lietuvos vėliavą, pagiedota 'Te Deum laudamus' ir kitokios pamaldos atlikta. Vietinis klebonas [mano dėdė kun. L. Šiaučiušas] paaiškino žmonėms, kad laikytis tvarkoje, kad tai daroma dėlei mūsų pačių naudos ir laisvės. Toliau ragino žmones neklausyti visokių pasklidusių paskalų (mat, buvo kalbama, kad kaip tik susirinks žmonės, tai tuomet ir paimsią visus jaunuosius kariuomenėn). Po to dar paaiškino vokiečiams vokiečių kalba, nes ir jų daug dalyvavo — jų irių valdininkų ir šiaip kareivių ir net pats amtsforstejeris [vietos viršininkas]. Po pamaldų nuėjo per miestelį, dainuodami tautines dainas ir Lietuvos imną [t. y. himną] 'Lietuvininkai mes esame gimę, Lietuvininkai mes turim būti'. [Tai dar 1884 m. 'Aušros' kalendoriuje išspausdintoji G. Sauerweino daina, kuriai vėliau St. Šimkus sukūrė įspūdingą melodiją ir kuri buvo dažno siūlyta Lietuvos himnu]. Ejo dainuodami ligi turgavietės, Lietuvos vėliavomis nešini, kurių viena buvo trijų spalvų — raudona, geltona ir žalia, antra — Lietuvos vėtytis ant raudono lauko. [Vėliavos spalvų tvarka netrukus buvo galutinai nartata: „Lietuvos Tarybos išrinktoji komisija lietuvių tautinėms spalvoms nustatyti savo posėdyje balandžio 19 d. galutinai priėmė kaipo lietuvių ir Lietuvos valstybės spalvas — tris: geltonąją (viršutinę), žaliąją (vidurinę) ir raudonąją (apatinę). Tokias tad nuo šiol ir turime siūdintis ir vartoti tautines vėliavas“ — Tėvynės Sargas, 1918. V.I, Nr. 17] Dainavo vietinis choras ir vaikai, mokytojo p. Brazdžiūno išmokyti. Apisistojus ant turgavietės, buvo daug prakalbų pasakyta. Tarpe kalbėtojų buvo ir viena mergina. Iš pradžių buvo išdėstyta Lietuvos praeitis ir istorija, mūsų didžiųjų kunigaikščių darbai. Paskui kalbėta apie šių dienų padėjimą ir visi buvo raginami bendrai ir vienybėje stoti į darbą. Kiekvienas kalbėtojas buvo lydimas delnų plojimais ir šūkiais: „Lai gyvuoja laisva ir nepriklausoma Lietuva! Valio, valio! Buvo renkamos aukos tautos reikalams ir kiekvienas aukotojas gavė ženklelį Lietuvos spalvomis. Po prakalbų demonstrantai dar pavaiškėjo dainuodami gatvėmis ir, sugrįžę prie moterų arbatnamio, pradėjo skirstytis“ (Lietuvos Aidas, 1918.V.4, Nr. 53).

Tokių patriotinių demonstracijų buvo ir kitose vietovėse. Buvo netgi nartata iškilmingą nepriklausomybės šventę - demonstracija surengti visos Lietuvos mastu Vilniuje. „Lietuvos Aidas“ (1918.IV.27, Nr. 50) pranešė, kad Lietuvos Taryba savo IV.25 d. sesijoje „nutarė iškilmei dėl Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sudaryti trijų narių komisiją. [...] Iškilmės diena turi būti paskirta gegužės mėn. Terminą galutinai nustato prezidiumas, pasitaręs su Komisija“. Po poros savaičių „Lietuvos Aidas“ (1918. V. 9, Nr. 55) painformavo, kad iškilnių komisija „dėlei nužiūrėto plataus darbo“ kooptavo dar 7 Vilniaus lietuvius, ir davė smulkesnių žinių apie rengiamas iškilmes: „Lietuvos nepriklausomybės iškilmė manoma nusikirti ne anksčiau, kaip šių metų birželio 15 d. Iškilnių apeigos turėsiančios testis nemažiau kaip tris dienas. Lietuvos nepriklausomybės iškilmėn nartata kvesti sodžiaus atšlovai tokią tvarka: parapija, turinti ligi 3 tūkstančių žmonių, privalys siųsti 2 atstovų; turinti ligi 6 tūkst. — 4 atst. Vidurinės mokyklos siųs po 1 atst.; visos gyvuojančios liet. draugijos — po 2 atst.; visi Lietuvos miestai po 3 atst.; Kauno miestas — 4 atst. [...] Prie to pabrėžtina, kad provincija taip pat rengtusi prie tos tautinės šventės, kad pareikalavus atstovai būtų pasirengę važiuoti. Tai vis tuo tarpu išiamieji darbai, nes ligi šiol L. Tarybos dar nėra galutinai susitarta dėl iškilmės sudarymo su vokiečių valdžia“. Vėl po poros dienų: „Iškilnių komisija, rūpindamasi būsiančiomis Liet. nepr. iškilmėmis, mananti kreiptis į visuomenę, kad kiekviena parapija ar nors apskritis turėtų savo ženklą bei vėliavą“ (Liet. Aidas, 1918.V.11, Nr. 56). Dar po trijų dienų: „Į Kauną [ten buvo okupacinės valdžios vadovybė] važlavusioji delegacija (L. Tarybos pirm. A. Smetona ir Liet. Komit. nukent. dėl karo. šelpti pirm. M. Yčas) š. m. 11 d. vakarą sugrįžo Vilniun. Delegacija buvo nutykusi į Ober Oslą [berbefehlshaber Ost — vyriausios vokiečių karo vadovybės 1914 m. gale sukurtas atskiras Rytų štabas, žr. Liet. Encikl., XXX, p. 527] pasitarti apie eilę praktikos klausimų [...] Dėl tautos šventės, kurią mano L. Taryba suruošti maždaug birželio m. pusėje, Lietuvos kaip nepriklausomos valstybės paskelbimo paminėjimui, Ober Ostas pareiškęs, kas jis jokių kliūčių tai šventei nedarysiąs. Vokiečių valdžia duos delegatams iš provincijos Vilniun važiuoti vagonų ir net pasiųsiant specialinius traukinius į tas vietas, iš kur delegatų daugiausia važiuos“ (Liet. Aidas, 1918.V.14, Nr. 57). (Bus daugiau)

Prof. Igno Končiaus medžio drožinys.

IŠDABINO IR PALIKO

(Atkelta iš 3 psl.)

ką sugadintu. Neturiu supratimo, kiek laiko jis tą nuostabią grandinę dirbo.

O dabar šis pirkėjas ją įtempė ir sako: — Na, pažūrėsimė, ar ji stipri?

Truktelėjo, grandinė pukštė — ir sutrupėjo. Viskas nukrito žemėn.

Sakau teisybę, jei aš būčiau tokią grandinę drožęs ir ją būtų toks nesubrendėlis sutraukęs, tai aš būčiau griebs gumbuotą lazda ir jį vijęs per visą Bostoną iki pat City Point ir ten, kur jis nebūtų turėjęs kur bėgti, būčiau šimtą kartų pritvojęs su lazdos drūgtaliu.

O ką darė profesorius. Jis, nei žodžio netardamas, atsiklaupė ir nuo grindų rūpestingai rinko sunaikintuos grandinės trupinius. Sumišęs „pirkėjas“ atspirašinėjo, siūlėsi už grandinę sumokėti, bet Končius buvo nebylys. Sudėliojo viską į spintą, užrakino ir vis tylėjo. Ir kokia begalėjo būti kalba su tokiu svečiu? Pirkėjas, tokios tylos nebepakeldamas, išpsykėjo pro duris.

Toks buvo tas originalusis drožinėtojas.

Netrukus, 1954 metais, jo sūnus Liudas išleido knygą: „Medžio drožiniai gimtajam kraštui atsiminti“.

Joje visai maža teksto, bet net 110 iliustracijų. Tai rūpestingai atrinktų tėvo drožinių fotografijos. Labai gražūs paminklas. Nei vienas drožinėtojas dar nebuvo tokio leidinio sulaukęs.

Tik labai ir labai gaila, kad knygoje tiek maža teksto. Net iliustracijų pavadinimai gana šykštūs, — trumpi, paslaptingi ir nesuprantami. Žiūri, skaitai ir nežinai, kas pasakyta. Visur jauči, kad daug nutylėta. Mąstai, spėlioji ir taip lieki netikrume. Kas tuos pavadinimus kada paaiškins?

Prisimenu vienos iliustracijos pavadinimą (125 psl.): „Degė — nesudegė“. Kai pasakiau, kad niekaip negaliu tos minties suprasti, tai Končius šitaip paaiškino:

— Padovanojau kopyltėlę sa-

vo bičiuliams. Naktį kažkaip plūptelėjo ugnelė, ir jų namai sudegė. Rytą padegėliai žarstė karštus pelenus, tieskėjo šaukštų. Ir labai nustebo, — pelenuose gulėjo rūpintojėlis! Kopyltėlė buvo sudegusi, o rūpintojėlis išlikęs (suanglėjęs). Aš tam rūpintojėliui padirbau naują kopyltėlę. Iš čia ir tas pavadinimas: „Degė — nesudegė“.

Kad Končius viską dirbo ne pardavimui, tai drožė ramiai, nesukbedamas, pasigrožėdamas. Taip ir matai, kaip iš visų jo darbų šviečia didelė kantrybė. O kur kantrybė, ten ir tobulumas. Be to, tobulumas atsiranda ir po ilgos praktikos. Končius tos praktikos turėjo pakankamai: buvo išdrožęs daugiau 500 daiktų.

Į jo drožinius žiūrėdamas, negali atsibėbėti: koks smulkumas išramtymu, kiek daug ornamentų, kokios mažos skylytės, plonų kryžiuokų, kaštukams! Ir tie visi mažyčiai trikampėliai, įram-

PROFESORIŲ IGNA KONČIŲ ATISISVEIKINANT

Žodis laidotuvių išvakarėse Bostone
1975 vasario 21 d.

Nuo pirmos pažinties 1946 metais Wiesbadene, Lietuvių Delegatūroje, po pirmo atviro ilgesnio pokalbio, ryškėjo savijauta žmogaus, kilusio iš kaimo, prisitaupiusio mistinės liaudies dvasios ir susikirtusio su protu, išprusintu mokyklose, įbanguotu kritinių kriterijų. Jame slėpėsi, kaip V. Krėvė pasakytų, „užburta liaudies siela“ — stipri ir gabi. Ji veržėsi apsieikšti ir kartu varžėsi prieš išprusintą kitų protą.

Kas kitas išvaikščiojo skersai išilgai savo žemę, išžūrinėjo, išstudijavo, suregistravo ir išfotografavo visus kryžius, kopyltėles, Dievo mūkas, rūpintojėlius, madonas, izidorėlius, šventuosius kazimierus ir visus žemaičių garbintas šventąsias? Koks mokslinis žingeidumas galėtų pridengti mistinį susilietimą su šimtmečiais išpaustais dievdirbių pergyvenimais, vedamais astraus įnagių ar primityvaus teptuko? Koks kitas fizikas yra tapęs dievdirbiu ne iš meilės, ne iš ilgesio, o, sakykim, iš paprasto palinkimo ką nors drožinėti?

Vėlonis, kiek supratau pirmos pažinties metu, nešiojosi balturūšaitinį skausmą, kad „Dievo bažnyčia dar nebaigta“ — neperturta lietuviškais ataudais, ypač miestinė bažnyčia, dėl to lyg nesavo, ne tokia trauklė, kaip medinės kaimo šventovėlės, dievdirbių puoštos, sudvasintos, priartintos savam pergyvenimui.

Vidinis konfliktas, manding, slėpėsi tarp išmoksinto stoiko ir nepasotinto mistiko. Vienolė jį rodė aštri mintis, smūglas kritiškas žvilgsnis, kitokį liudijį kiltas balsas bei šypsnis, sodrus melodingas žodis... Ar jis neieškojo žmogiško paprastumo, ar nesibodėjo miestinui imantrumu?

Gimęs žemėje, kuri buvo vadinama „Šventoji Žemaitija“, jos neužmiršo, neišsigynė, nenusigręžė. Viešpats žino daugiau negu mes. Konfliktų Autorius nė vieno nepasotino tik kasdienybė. Jis smeigia strėlę širdin, kad parodytų mūsų kryptį aukštumon ir gelmėn.

Vėlonis buvo Dievo pėdsakų seklys žemėje, skirtingas nuo kitų, gal mažiausiai pasotintas, bet juo labiau alkus. Palaiminti alkanantieji, nes tokių dangaus karalystė!

Stasys Yla

tymai, užkarpos, duobutės, juos jau dirbas už atlyginimą. Tik dalelės, pynelės labai malonios bar-jo kopyltėlės esančios papras-akims. Ir visur ornamentai pav-arduoti su skonių, su šauku, — su sveika grožio nuojauta.

Neteko matyti tų jo paskutiniųjų kopyltėlių. Profesorius turėjo savo darbo būdą. Dirbo atskiras daleles. Į vieną dėžutę dėjo įvairiausių kryžiuokų, į kitą — stogelius, dar kitur — tvoreles, dievukus, narsytines „beržų šakas“, sankabines gėles, žingnelius, žvangučius ir kitokias puošmenas, iš tu visų dalelių, kai atėdavo tinkama nuotaika, bežiūrint sustatydavo naują kopyltėlę. Nevartojė nei vinių, nei sraigtelių, nei klijų. Visą perkaldavo mediniais kaštukais. Tur būt dėl to, kad būtų galima kopyltėlę lengvai išardyti ir vėl kitaip sustatyti. O gal norėjo išlaikyti senų laikų žemaičių statybos tradiciją?

Daug kur Končiaus drožyboje matai simbolius. Simbolika ypač ryški tuose kryžiuose ir kopyltėlėse, kurios iš visų pusių apka-

(Nukelta į 5 psl.)

PRANEŠIMAS TAUPYKITE DABAR

UZ CERTIFIKATUS MOKAME:
7 1/2% — 6 metų su \$1,000, minimum.
7 1/4% — 4 metų su \$1,000, minimum.
6 1/2% — 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6 1/4% — 1 metų su \$1,000, minimum.
SAVINGS INSURED UP TO \$40,000 BY F.S.L.I.C.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI, PRADEJUS NAUJĄ taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos, sąskaiton įdėjus atitinkamą sumą.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVISKAI

Saint Anthony Savings

1447 S. 49th COURT, CICERO, ILL. 60650 PHONE 656-6330

Joseph F. Gribauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS

Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. and Sunday Closed

Penktoji galybė

Veikalą apie žurnalistiką pasitinkant.

JUOZAS ERETAS

ZURNALISTIKA. Redagavo Juozas Prunskis. Išleido Lietuvių žurnalistų sąjunga. Kalbą lygino Stasys Barzdukas. Viršelis dail. O. Virkau. Spausdino "Draugo" spaustuvė 1974 m. Leidinys 292 psl., kietasis viršelis, kaina \$6.00, gaunamas ir "Drauge".

Spauda yra viena stipriausių priemonių. Ji barsto gyvybės ar mirties sėklą.

Kai 19-to šimtmečio pirmoje pusėje Europą valdė Anglija, Prancūzija, Prūsija ir Rusija, vokiečių kultūros pažiba Joseph Goerres spaudą vadino "penktąja galybė". Nuo tu laikų laikraščio svarba dar labiau pakilo, ir jo negalėjo nuo sosto nustumti nei modernieji viešosios nuomonės formatoriai — radijas su televizija.

Kad spauda tikrai yra galybė, mes skaudžiai patyrėme tarp 18-64 ir 1904 metų, kada carai buvo uždraudę spausdinti lietuviškus raštus lotyniškais raidėmis, kas mūsų patriotus privertė juos leisti užsieniuose, juos pasigabenti ir platinti slapto būdu. Toks vysk. Valančiaus šiai kontrabandai ne tik pritarė, bet ją dar visu savo autoritetu rėmė, nes pukiškai žinojo, kad tauta be savo spaudos bus kurčia ir nebylė, pasmerkta dvasiniai mirti.

Kadangi 1904 metais atkariauta spauda sprendžiamai prisidėjo laisvę atgauti, laikraštija nepriklausomoje Lietuvoje taip greitai ir gražiai išsivystė, kad žymieji jos organai drąsiai galėjo lygintis su Vakarų spauda, prisiminkime tik "XX-tąjį Amžinį", "Naująją Romuvą", "Zidinių" ir tolygiais dienraščius bei žurnalus.

Tai suprantam, nes jie savo spaudoje ne tik matė ryšį, jungiantį juos tarpusavyje, bet ir su senąja tėvyne, kas žymia mūsų emigrantų dalį apsaugojo nuo paskendimo svetimųjų jūroje. Juk kas nežino "Amerikos", "Draugo", "Darbininko", "Naujienu", "Dirvos" ir panašių organų reikšmės! Ir kas neatšimena jų puoselėtojų — visų tų Milu-

ku, Urbonavičių, Šimučiu, Grigaičių bei uolių jų bendradarbių!

Nuostabu, kad visas jų darbas tiek Lietuvoje, tiek svetur buvo, tarsi, žurnalizmas be tikrų žurnalistų, nes vienu ir kitu spauda buvo sukuriama bei palaikoma ne žurnalistų iš profesijos, o idealistų iš šalies — kumigų, gydytojų, advokatų, visuomenės veikėjų ir net studentų. Visų tų Kudirkų, Tumų — Vaižgantų, Biržiškų, Smetonų, Purickių, Kemešių ir jų bendrininkų dar nesame užmiršę. Jie patriotizmo — kiti dar savo tikėjimo — paskatinti, įaugo į tą profesiją, kurioje praktikuodamiesi mikišo savo plunksną.

Lemtinga valanda išmušė mūsų išeivių spaudai, sovietams užėmus Lietuvą, nes tuomet daugumas mūsų laikraštinių darbuotojų turėjo aplėisti tėvynę ir prisiglausti prie svetur leidžiamų organų. Nors tai išemigravusiems žurnalistams ir buvo skaudus, sukrečiantis pergyvenimas, bet išeivinei laikraštijai tai išėjo į naudą, nes tuo į senas gyslas buvo įliejamas naujas kraujas. Šis susitikimas bei suaugimas dviejų žurnalistinių formacijų sukūrė — pirmoje eilėje Šiaurės Amerikoje, bet ir kitur — tokią spaudą, kuria tegalima gerėti. Kai bus rašoma mūsų kolonijai ir ir iš viso mūsų išeivijos — istorija, spauda joje užims spindinčią vietą.

Šešėliai, debesėliai
Žinoma, ir prie geriausių norų mūsų spaudos darbuotojams ne viskas tobulai sekėsi, nes jų tarpe visuomet trūko — ir dabar iš dalies tebetrūksta — profesinių žinovų. Tiesa, jiems netrūksta praktikos, bet kai kada juose pasigindi specialaus žurnalistinio pasiruošimo, literatinės kultūros, istorinio išsilavinimo bei techninio aparato apvaldymo. Juk nesunku pastebėti, kad mūsų laikraščių skiltis per daug užlieja sieksniai straipsniai, abstrakčiai išvildena problema, kurios įdomios vienam tik autoriui. Per daug pasitaiko ir tu ginčių, kuriuose vyrąja ne argumentai, o daužymasis spragilais.

Atkelta iš 4 pusl.)
Žyotos kryželiais, širdelėmis, varpais varpeliais. Taip pat ne retas motyvas — įlaužti kryžiai. Tie simboliai turi ką nors reikšti. Ne kartą teiravausi, bet profesorius nebuvo linkęs aiškinti. Tiek supratau, kad kryželiai reiškė jo gyvenimo pavojus, nelaimes, širdies skausmus, o varpai — džiaugsmingus įvykius. Gal tik sūnus Liudas gerai žino, ką tėvas turėjo galvoje, kiekvieną kopytėlę vis kitaip aprengdamas.

Tautodailės mėgėjai drožinėdami dažniausiai pamėgdžioja vieni kitų darbus arba pagal iliustracijas seka lietuviškų kryžių, sukurtų prieš šimtą metų, pavyzdžius. Nors tokie jų darbai esti gana dailūs, bet tuo pačiu ir ne tokie vertingi, kaip originalūs. O prof. Končius nieko nesėkė. Niekada pas jį nemačiau nei piešinių, nei tautodailės fotografijų. Dirbo originaliai vedamas prisiminimų, vaizduotės ir neišsenkamo išradingumo.

O prisiminti turėjo ką: jis gerai pažino senųjų žemaičių gyvenimą. Be to, jaunas būdamas, tūkstančius kilometrų išvaikščiojo išvažinėjo visais žemaičių keliais keleliais. Registravo, aparašinėjo, fotografavo ne tik šalikėles, bet ir sodybų ir kapelių kryžius ir kopytėles. Po 20 metų ir vėl keliavo ir vėl tas šventasias sodybas lankė. Galima suprasti, kryžių vaizdai giliai įsitvirtino to ištikimojo žemaičio atmintyje.

Bet svarbiausia, jis nesistengė pamėgdžioti tos senųjų dievdarbių kūrybos. Pats ją savaip papildė, gambiai pajavirino, sudvasino, net palenkė į slaptinę. Tuo jis tapo sunkiai pasekamas. Bet kiti drožinėtojai jam visada liks dėkingi už tai, kad jis pamokė, kaip siekti originalumo. Tėbūnie jis paskutinis kūrybingas dievdarbis.

Viena savo kryžiuoką (47 psl.) Ignas Končius pavadino: "Išdabino ir paliko". Suprask, žmonės panašų pastatė, išpuošė ir paliko stovėti, o patys ne savų noru pasitraukė iš tos amžių amžiais žemaitijoj gyventos sodybos. Kaip tai tinka ir pačiam Končiui! Senatvėje dirbo, puošė šimtus kryžiuokų, o laikui atėjus, viską paliko ir išėjo susitikti su dideliu būriu tų žemaičių drožėjų, į kurių darbus taip pagarb- biai buvo įsižiūrėjęs.

Mstislovas Dobuzinskis (1875-1956) Alsėdžiai: kopytėlė prie bažnyčios (Tušas. Nuotr. V. Mažello)

Neretai trūksta ir originalumo, nes dažnai pasitenkinama lėkštais vertimais iš kitataučių laikraščių. Per daug išgalėjo ir raštų, dvelkiančių gryna savigrya. Šitai prikišti galima ir kalbai, kuri dažnai tokia popierinė, nevaizdi, nes daugelis terašo rutinoje, sustingusia plunksna, kuriai trūksta stilistinio švitrumo, pagaunančio gyvumo. Bet liūdniausia, jei "žurnalistą" reikiama apibūdinti garsaus Vienos publicisto Karl Krauso ironiška atestacija: "Jis neturi minčių, bet vis dėlto jas išreiškia."

Kaip nubaidyti šiuos debesėlius?

Tokie netobulumai, kurie pasitaiko ir kitų tautų spaudoje, žinoma, nesumažina mūsų laikraštijos reikšmės, tik sumenkina jos vertę, kas mus verčia ją pastoviai tobulinti. Bet kaip to pasiekti?

Tas klausimas jau seniai kvaršina ir kun. Juozo Prunskio galvą. Tai senas "spaudos vilkas", nes jis dar nepriklausomoje Lietuvoje vadovaujančiai pasidarbavo aname "XX-to Amžiaus" būrelyje, kuris savo laiku išgarsėjo savo Brazaičiais, Dielininkaičiais, Griniais, Ivinskiais, Ke-

liuočiais, Maceinomis, Skrupskeliais. Jų tradiciją Amerikoje tęsdamas, jis ne tik pats uoliai miklina savo plunksną, bet dar rūpinasi mūsų žurnalistiniu prieaugliu, susitinkdamas su juo atitinkamuos kursuos. Pastaruoju laiku jis pasižymėjusioms plunksnoms skiria net premiją, kuo jis, tarsi, varto "lietuviškuoju Pullitzeriu". O dabar, lyg norėdamas apvainikuoti savo atsidavimą "penktajai galybei", kuri dabartinėse mūsų sąlygose gal yra pati pirmoji, kun. dr. Prunskis suredagavo "mūsų žurnalistų sąjungos leidžiamąjį veikalą apie spaudą ir žurnalistinį darbą."

Mūsų miniatiūrinė spaudos enciklopedija
Jąja jis pirmoje eilėje kreipėsi "į mūsų studijuojantį jaunimą, turintį palinkimą į žurnalistiką", kad mokytieji mūsų jaunuoliai šio praktiško vadovo pagalba galėtų pavaduoti pavargusias ar jau amžinybėn iškeliavusias plunksnas.

Bet lygiagrečiai šis veikalas, kuris nori būti daugiau negu tik mokyklinis vadovėlis, pukiškai tarnaui ir senesnės kartos plunksnuočiams, kad jie, tarsi, it ko-

kiame veidrodyje, matytų savo raukšles, t.y. tuos netobulumus, kurie neišvengiamai lydi kiekvieną rutiną. Dėl to kiekvienas laikraštiniškas tame veikalas ras apšiai medžiagos individualinėms žurnalistikos rekolekcijoms.

Taipgi nemažiau naudos iš tos chrestomatijos, kuri iš esmės yra ne kas kita kaip miniatiūrinė spaudos enciklopedija, turės ir visa mūsų inteligentija, nes ji iš šio sutelkinto veikalo supras tą palaimingą vaidmenį, kurį laikraščiai vaidino tautos istorijoje, pradėdant nuo jos gimimo iki pat mūsų skaudžių emigrantiškų dienų. Kartu ji pajus ir būtiną pareigą savajai spaudai, nes ji, padėjusi mums ištrukti iš carų despotijos, mums padės išlaisvinti ir iš sovietų diktatūros.

Mūsų padėka
Akiavaizdoje tokios istorinės spaudos reikšmės, belieka mums širdingai padėkoti visiems, kurie mūsų visuomenę apdovanojo tokiu svariu veikalu. Visų pirma dėkojame mūsų žurnalistų sąjungos vairuotojams, o ypač dr. Prunskiu, glbojusiam tuos 32 rašinius, paruoštus 30 prityrusių bendradarbių, kurių tanpe užtinkame — garbė joms! — ir tris moteris. Su pagarba lenkamės ir prel J. Karaliui, kurio tradicinis dosnumas gerokai palengvino šio vadovo leidimą.

Jų visų pasišventimas ir mus skatina nepaliaujamai remti savo spaudą, nes kol ji bus gyva, gyva bus ir išeivija.

Žurnalistika

Kun. J. Prunskio redaguoto kolektyvino leidinio viršelis, pieštas Vytauto O. Virkau.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings apta- nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėko- jame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir teityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$40,000.00

5 1/4 %
All accounts com- pounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

4 Years Saving Certificates Minimum \$5,000

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKALAVIMYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJIMAMS

Daug sutaupysite perkdami šio įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas Atidara pirmad ir ketvirtad vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. Prospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60626

1975 TOUR TO LITHUANIA AND GERMANY WITH EUROPA TRAVEL SERVICE

911 East 185th St., Cleveland, Ohio 44119
Telephone: (216) 692-1700

ON KLM ROYAL DUTCH AIRLINES TRANSATLANTIC BOEING 747 JUMBO JET PLANE

Departure: May 29, 1975 Return: June 12, 1975

Tour price from Cleveland \$1,005.00
Tour price from New York \$ 921 00

ITINERARY:
5 nights in Vilnius with a full day excursion to Kaunas, (Possibility of extra night in Vilnius)
4 nights in Riga, Latvija
4 nights in West Germany

TOUR PRICE INCLUDES:
• Economy class air fare from Cleveland, respectively from New York
• Air transportation Leningrad, Vilnius, Riga, Leningrad
• First class hotel accommodations, double occupancy
• Pension accommodations in West Germany
• 3 meals daily in Vilnius and Riga
• Sightseeing tours
• Transfers
• Bus transportation
• Baggage handling

For departure from other cities add the following fares to the New York rate:
CHICAGO: \$119.00 DETROIT: \$81.00
BUFFALO: \$68.00 TORONTO \$86.00
SINGLE SUPPLEMENT \$95.00
All rates are subject to change.

RESERVATION FORM
EUROPA TRAVEL SERVICE, 911 East 185th St., Cleveland, Ohio 44119 Telephone (216) 692- 1700

GENTLEMEN:
Enclosed is \$ _____ as deposit for this tour. (Make checks payable to Europa Travel Service). Minimum deposit \$100.00 per person. Final payment due 30 days prior to the departure date.
Mr. _____ Number in party _____
Mrs. _____
Address _____
City _____ State _____
Telephone number _____ Single accommodations _____
I will be travelling with _____

Philomena sako:

- KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUL.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGUEIŲ 5.25%
\$1,000 įdėtas vieniems metams duos 6.5%
\$1,000 įdėti 4 metams duos 7.5%
\$1,000 įdėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO ★★★★★
savings and loan association
6245 south western avenue 476-7575

EQUAL HOUSING LENDER
FSLIC

Mstislovas Dobužinskis (1875-1956)

Kryžių kalnas Jurgaičiuose, Šiaulių apskr. (Akvarelė ir tempera. Nuotr. V. Mažello)

Lyg varpai iš nuskendusio pasaulio Dobužinskis Čiurlionio galerijoje

Lietuvių liaudies pasakose ir legendose yra, palyginti, dažnas ežeruos nuskendusiu ar žemėna nugarindusiu varpų bei bažnyčių motyvus. Saulėleidžio, vidurnakčio ar mišų pakylėjimo tyloje anų skenduolių gaudimas pasigirsta nežemiškais garsais, nešančiais užsimiršimą ir įsiklausymą į kažką nuostabaus, bet jau prarasto, nesugrąžinamo.

Toks jausmas žiūrovą taipgi apima, vaikstant po šiuo metu Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, bevystančią Mstislavo Dobužinskio piešinių, akvarelių ir tapybos darbų parodą. Tai išimtinai vien Lietuvos architektūrinų kampelių, dar nemuziejinės tautodailės ir kolchozais nepaversto, mistiško peizažo grožis. Ar daug jo, taip natūralaus, yra belikę šiandieninėje Lietuvoje?

Didžiųjų Lietuvos miestų mūrinė architektūra, nors karų ir gerokai apgriauta, vis tiek dar didžia dalimi tebestovi, kartais net bent kiek paremontuojama. Tačiau jau kone nuskendęs pasaulis yra visa tai, kas lietuvių liaudies architekto ar dievdarbio buvo sukurta natūralios gamtos prieglobstyje, tolimuos Lietuvos užkampiuose, miesteliuose, pakelėse, kaimų kapinaitėse ir sodybų pavėsiuose.

Karams ir okupantams viską su žeme lyginant, daug tų medinių bažnyčių ir kryžių, kuriuos M. Dobužinskis jamžino meistriškuos savo piešiniuos, jau seniai nebėra. Nebent koks kryželis ar medinė skulptūrėlė būtų laimingu sutapimu atsidūrusi muziejuje, O šalia muziejaus, pačiame gyvenime, tolimesnė šio mūsų tautinio meno natūrali raida šiandieninio okupanto yra sustabdyta, kas dar likę iš praeities, daug kur vietoje sunaikinta. Pavyzdžiui, su didele meile ir įsijautimu M. Dobužinskio nupieštas Kryžių kalnas jau du kartus pokario metais yra pergyvenęs bolševikinę kryžių piūtį. Ir tikrai tų kryžių, kuriuos čia matome M. Dobužinskio Kryžių kalno paveiksle, Jurgaičiuose jau nė vieno seniai nebėra. Ką jau bekalbėt apie medinius mūsų liaudies meno paminklus, kai net šimtme-

čius ištovėję mūriniai okupanto sąmoningai buvo nugriauti, kaip sakysim, Kryžiaus kelių mūrinės koplytelės Kalvarijose prie Vilniaus arba vaizdingieji trys kryžiai, ant kalno, pačioje Vilniaus širdyje.

Todėl šiandien kiekvienas šios parodos Čiurlionio galerijoje lankytojas jaučia didelę pagarbą ir padėką dailininkui Mstislavui Dobužinskiui, taip meistriškai ir

grakščiai savo darbus jamžinusi dar nesudarkytą, natūralų Lietuvos peizažą ir lietuviškos dvasios išraišką šimtmetinėje Lietuvos dailėje.

Vyresniesiems tai tebėra nuskendusiu varpų gaudimas jų jaunystės pasaulyje, o čionykščiam jaunimui — akivaizdus grožis, kuriuo puošėsi jų tėvų žemė Lietuva, visa širdimi mylėta tokio didelio menininko kaip Mstislovas Dobužinskis.

Parodą dar šiandien ir rytoj Čiurlionio galerijoje galima lankyti nuo II val. ryto iki 9 val. vak. Parodą surengė Chicagos skautininkų-ųjų Ramovė. k. brd.

Nauji leidiniai

• LITUANUS, Volume 21, Number 1, Spring 1975. Lithuanian Quarterly.

Tarp neeilinių išsivijusių darbų yra ir Lituanus žurnalo leidimas anglų kalba. Anksčiau vienais kitais metais savo periodiniais numeriais žurnalui būdavo gana sunku suspėti žingsnis žingsniu su laiku — Lituanus tiesiog mėnesių mėnesiais vėluodavo. Vėlavimas (kai amerikiečių žurnalai yra įpratę ieseiti net gerokai anksčiau nurodytos datos) prenumeratorių ir bibliotekų akyse Lituanus reikšmės išpušį galėjo kiek ir mažinti. Tačiau žurnalą perėmus administruoti ir jo leidimą rikiuoti Jonui Kučėnui, reikalas pasitaisė: pastaraisiais metais žurnalas išėina gana reguliariai kas trys mėnesiai be jokio vėlavimo.

Žurnalą leidžia Lituanus Foundation, Inc. "a Not for Profit Corporation in the State of Illinois". Pasikeisdami numerį po numerio redaguoją šie redaktoriai: J. A. Račkauskas, Antanas Klimas, Tomas Remeikis ir Bronius Vaškėlis. Čia minimas naujas numeris yra redaguotas J. A. Račkausko. Pagrindiniams redaktoriams dar talkina įvairių sričių bei darbų pagalbinis kolektyvas.

Ypač džiugu yra tai, kad žurnalą redaguoją jau jaunesnioji mūsų išsivijusių karta, baigusi mokslus šiame krašte ir dirbanti Amerikos aukštosiose mokyklose. Reikšmingas taipgi faktas, kad pastaruoju metu žurnalo puslapiuose skelbiami straipsniai ir studijos, parašytos jau net už pačius redaktorius jaunesnių

žmonių. To pavyzdžiu ypač gali būti kaip tik šis naujasis žurnalo numeris.

Žvilgtelkime į jo turinį. Lygiai pusę šio pavasarinio Lituanus tomo (40 psl. iš 80) užima Elenos Bradūnaitės studija apie tą lietuviškiausią mūsų pasaką "Eglė žalčių karalienė" ir kitus liaudies tikėjimus. Tema žurnale pavadinta: "If you kill a snake — the sun will cry". Folk tale Type 425 - M. A Study in Oicotype and Folk Belief. Vytautas Narkas rašo apie pirmą lietuvių tautinę operą "Gražina". Duodama kai kurie jos autoriaus kompozitoriaus Jurgio Karnavičiaus gyvenimo aspektai ir Kazio Inčūros libreto analizė.

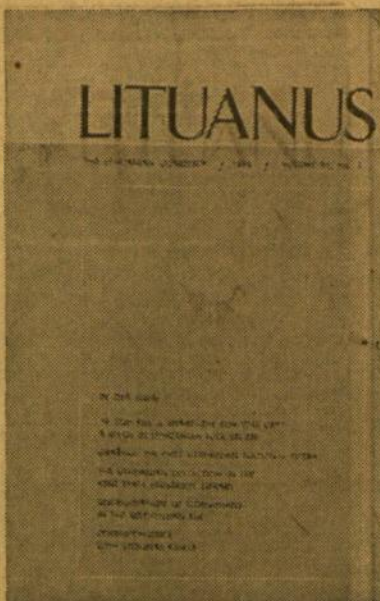
Lituanistikos šaltinių puslapiuose John F. Cadzow informuoja apie lituanistikos rinkinius Kent valstybinio universiteto bibliotekoje.

Archyvinės medžiagos puslapiuose Alfred Erich Senn skelbia visą eilę jam parašytų Stepono Kairio laišku. Dokumentų skyriuje teikiama informacija apie lietuvių diskriminaciją sovietinėje Gudijoje.

Recenzuojamos knygos: The Violations of Human Rights in Soviet Occupied Lithuania (1973, 1974); Marju Rink Parming and Tonu Parming "Bibliography of English — Language Sources on Estonia".

Gale "Lituanus Book Service", kur duodamas trijų puslapių sąrašas lituanistiką liečiančių knygų, išleistų anglų kalba.

— AIDAI, 1975 m. kovo mėn. Nr. 3. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoją dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuviai pranciškoniai. Leidėjų atstovas žurnalo reikalams dr. Leonardas Andriekus, O.F.M. Administruoja Ben-

Naujo "Lituanus" numerio viršelis, pieštas Vytauto O. Virkaus.

vytautas Vytauto O. Virkaus, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Žurnalo metinė prenumerata 12 dol.

Pasinaudodamas lig šiol nenaudotais šaltiniais, Paulius Rabikauskas rašo apie teisę ir mediciną senojoje Vilniaus akademijoje. Duodama du puslapiai naujų Aleksandro Radžiaus eilėraščių. Kęstutis Skrupskelis aptaria tiesos sampratą James'o pragmatizme. Vertime pateikiamas lenko Zbigniew Kuchowicz istorinio pobūdžio essay apie Barborą Radvilaitę: "Barbora, grožiu ir meile triumfuojanti". Beletristikai šį kartą atstovauja Petro Melniko novelė "Vaškinė lėlė".

"Naujienoms" pasisiekė "visų lietuvių laikraščiu už tautos laisvę", apžvalginės Aidų dalies

vedamuoju šį kartą tad ir klausama: "Visų dienraštis, bet — kokių?". Vedamajame toliau rašoma: "Pavergtosios tėvynės laisvė visiems rūpi, bet 'Naujienoms' šis rūpestis jau seniai sutapo su kova prieš Lietuvių Bendruomenę. Diena iš dienos ji niekinama ir tiesiog šmeižiama. [...] Ir būtent tokiu tyčiomusi niekinami ne tik aplamai 'bendruomenininkai', 'frontininkai', 'saltauskaininkai' (!) etc., bet bet ir atskiri asmenys, pavardėmis nurodomi. Bet kuo virsčių mūsų spauda, jei kiti laikraščiai pasektų 'Naujienų' pavyzdžiu ir pradėtų panašiai koneveikti pvz. ALTos veikėjus? [...] Tai ne vieningas kovojimas už tautos laisvę, o tik okupantų džiuginantis mūsų piudymas, visiškai nepaisant Lietuvos laisvinimo darbo konferencijos nutarimų. Laimė tų 'visų' daug nėra. Juk, tur būt, ne veltui kelis kart buvo pabrėžiama, kad 'mūsų fronto spaudos organai' yra 'Naujienos' ir 'Laisvoji Lietuva'".

Daugiau apžvalginuose puslapiuose rašoma apie neseniai mirusį prof. gen. Stasį Dirmaną; minima kalbininko prof. Ericho Hofmano 80 metų sukaktis; Alaušiaus stabtelėjama prie praėjusių metų jaunimo veiklos. Veiklos apžvalgoje keltamos mintys vertos nemažo dėmesio, ypač šiuo metu, kai ruošiamasi Trečiajam jaunimo kongresui. Anot Alaušiaus: "Jaunimo klausimas vis įstrigęs į tą patį ratą: po kruopščios ruošos suvažiuojama į kongresą su didelėmis vil-

timis, po kongreso pavargus reikiama 'poilsio', o tada vėl prasideda ruošimasis būsimam kongresui".

Naujų knygų skyriuje recenzuojama: Stasio Ylos "Vardai ir veidai mūsų kultūros istorijoje", Anatolijaus Kairio "Karūna", Juozo Andriaus sudarytas Lietuvos žemėlapis ir Č. Grincevičiaus "Vyskupo katinas".

Puslapių iliustracijose rodomas išskirtinis dėmesys dail. Jadv. Paukštienės darbams.

AR JAU PAGALVOJOTE KUR PRALEISITE ATOSTOGAS?

Išnuomojamas gražus, su visais patogumais, vasarnamis. Gražioje vietoje prie Michigano ežero, 60 mylių nuo Chicago. Verta pamatyti. Kai pamatysite, tikrai norėsite pagyventi, pailsėti po sunkių darbų. Viskas naujai pertaisyta; yra 3 miegamieji. Dėl informacijos skambinkite Chicagoje tel. LA 3-2049.

GERA NAUJIENA!!
Zemlaikos persinutimo išlaidos!!

Dabar jūs giminės gausi didesnę vertę, kaip niekada anksčiau.

UŽSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.
GERIAUSIĄ DOVANĄ SIŪSTI

Į LIETUVĄ SPECIALOS RUBLIŲ PAŽYMEJIMAI
INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmąsias pasakė apie tai, o jūs giminės pritarė.

Su specialiu rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai įeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisius įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarius rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA GREICIAUSIAS PATARNAVIMAS
Pažymėjimai pristatomi maždaug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra \$2.65.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ NERA JOKŲ KITŲ MOKEJIMŲ.

REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILLUSTRUOTO KATALOGO
Užsakykite dabar. Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1550

LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas greičiausias pristatymas

Pastrinkite iš šių naujų modelių

ZHIGULI VAZ 2101 US \$3706.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL ZHIGULI VAZ 2103 US \$4246.00
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON US \$4082.00
EXPORT MODEL MOSKVITCH 412 1E US \$3756.00
MOSKVITCH 408 1E US \$3454.00
MOSKVITCH 426 1E STATION WAGON US \$3919.00
MOSKVITCH 427 1E STATION WAGON US \$4205.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 US \$2368.00

REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ. SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTMENTAIS, NAUDOTAIS ROBAIS SVECIAMS IS USSR
REIKALAUKITE MŪSŲ SPECIALAUS BIULETENIO MES TURIM 26 METŲ PATYRIMĄ ŠLAIMŲ BIZNYJE IR PAIDŲ PAT. TURIM TOKSTANCIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisyimas
2646 W. 69th St., Tel. REpubl. 7-1941

PROGRESS

Yes, Progress has always been the goal of Standard Federal Savings, and we have proven that with our steady Financial Growth

In keeping with our goals and to serve you, the people who have helped us attain our position as one of the leading financial centers of the Southwest side, we are now offering a **7 3/4% per annum, 6 year, \$1000 minimum certificate account.**

All Standard Federal certificates are issued in minimum amounts of \$1,000. Your savings in either a passbook or certificate account are insured up to \$40,000 by the Federal Savings and Loan Insurance Corporation.

For over 65 years, Standard Federal Savings has been the financial center of Chicago's Southwest side serving people with integrity, faith and trust. Stop in today and open the account of your choice, insuring the progress of your financial goals.

7 3/4% Yearly	CERTIFICATE ACCOUNTS* 6 Year Maturity YIELD INCREASE TO 8 1/2% on interest accumulated for 1 year	6 1/2% Yearly	CERTIFICATE ACCOUNTS* 1 Year Maturity YIELD INCREASE TO 6 8/15% on interest accumulated for 1 year
7 1/2% Yearly	CERTIFICATE ACCOUNTS* 4 Year Maturity YIELD INCREASE TO 7 9/16% on interest accumulated for 1 year	5 3/4% Yearly	CERTIFICATE ACCOUNTS* 90 Day Maturity YIELD INCREASE TO 5 9/16% on interest accumulated for 1 year
6 3/4% Yearly	CERTIFICATE ACCOUNTS* 30 Month Maturity YIELD INCREASE TO 7 3/16% on interest accumulated for 1 year	5 1/4% Yearly	PASSBOOK SAVINGS* Interest Paid To Date On Withdrawal YIELD INCREASE TO 5 9/16% on interest accumulated for 1 year

Your savings in either a Standard Federal passbook or certificate account are insured up to \$40,000 by the Federal Savings and Loan Insurance Corporation.

* All certificates are issued in minimum amounts of \$1,000. A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

Monday, Tuesday, Thursday, Friday - 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday - 9 a.m. to noon
Wednesday - No Business Transacted

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškas
2 durų Hardtop

PLYMOUTH FURY — Sport. 2 durų Hardtop, 6 cilindrių

Turime jaunuoliams mašiny: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00.

Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas

5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

Kultūrinė kronika

LIETUVOS ISTORIJA LITUANISTIKOS INSTITUTO SUVAŽIAVIME

Lituanistikos instituto suvažiavimo svečiai išgirs penkis paskaitas šeštadienį, gegužės 17 dieną Clevelande. Sesijai pirmininkaus prof. dr. Jonas Puzinas iš Chicagos. Pirmiausia kalbės Vincas Trumpa apie Motiejų Valančių — istoriką. Prelegentas yra žinomas mūsų visuomenės savo straipsniais žurnaluose, 1973 metais išleista knyga "Napoleonas — Baltija — Amerika", savo paskaitomis Šviesos-Santaros suvažiavimuose ir kitomis progomis. V. Trumpa yra baigęs V. D. Universiteto humanitarinių m. fakultetą ir gilinęs istorijos studijas Paryžiuje, buvęs Vilniaus u-to istorijos dėstytojas. Nuo 1954 m. dirba Kongreso bibliotekoje Washingtone. Pasižymi išvalgumu ir vis naujomis mintimis.

Mūsų istoriografijos veteranas dr. Juozas Jakštas pateiks naujų žinių apie Lietuvą iš prancūzų XIV amžiaus autoriaus Pilypo dr. Mazières traktato. Prelegentas dažnai skelbia savo studijų duomenis Tautos Praeityje, LKMA Darbuose ir periodikoje, skaito paskaitas lietuvių moksliniuose suvažiavimuose. Dr. Jakštas yra baigęs Lietuvos universiteto humanitarinių m. fakultetą, gilino studijas Berlyne ir Vienoje; istorijos daktaro laipsnį gavo V.D.U. Kaune 1938 metais. Redaguoja Tautos Praeityje ir yra Lietuvos istorijos draugijos pirmininkas. Gyvena Lakewoode, Ohio.

Popietinėje sesijoje Jonas Dainauskas aiškina Kredo akto — 1385 metų — autentiškumą. Paskaitininkas yra baigęs V.D.U. teisių fakultetą ir studijavo teisės istoriją Paryžiuje. Žinomas savo Lietuvos Statutų studijomis

ir gausiais straipsniais žurnaluose bei periodikoje. Redagavo Tautos Praeityje, o dabar redaguodina Clevelande. Sesijai pirmininkaus prof. dr. Jonas Puzinas iš Chicagos. Pirmiausia kalbės Vincas Trumpa apie Motiejų Valančių — istoriką. Prelegentas yra žinomas mūsų visuomenės savo straipsniais žurnaluose, 1973 metais išleista knyga "Napoleonas — Baltija — Amerika", savo paskaitomis Šviesos-Santaros suvažiavimuose ir kitomis progomis. V. Trumpa yra baigęs V. D. Universiteto humanitarinių m. fakultetą ir gilinęs istorijos studijas Paryžiuje, buvęs Vilniaus u-to istorijos dėstytojas. Nuo 1954 m. dirba Kongreso bibliotekoje Washingtone. Pasižymi išvalgumu ir vis naujomis mintimis.

Istorijos mokslų sesija užbaigta prof. dr. Jonas Puzinas paskaita "Lietuvių genčių prekybiniai santykiai su Romos imperijos provincijomis pirmaisiais amžiais po Kristaus". Lietuvos istorikas dr. Puzinas pradėjo studijas Lietuvos universitete, jas tęsė Heidelberge, Vokietijoje, kur gavo daktaro laipsnį 1934 m. Iki 1944 metų profesoriavo V. D.U. ir Vilniaus u-te, trejus metus išbuvo humanitarinių mokslų fakulteto dekanu. Atliko pagrindinius Lietuvos proistorės tyrinėjimus archeologinėse ekspedicijose ir skelbė juos knygomis bei straipsniais. Iki šiol tęsia mokslinį darbą ir yra Lituanistikos instituto istorijos skyriaus vedėjas. Šis penktasis Lituanistikos Instituto suvažiavimas vyks Clevelande, Ohio, Lietuvių Namuose, 877 East Street. Kviečiami visi, kas domisi lituanistikos mokslais.

Dr. Jonas Puzinas pirmininkaus Lietuvos istorijos sesijai Lituanistikos instituto suvažiavime gegužės mėn. 16-18 d. Clevelande.

darbiauja mokslinėje spaudoje, enciklopedijose ir jo vardas įtrauktas į žymiausių žmonių žodynus. (JP)

AKTORIAUS LEONO BARAUSKO PRISIMINIMAS IR PAGERBIMAS

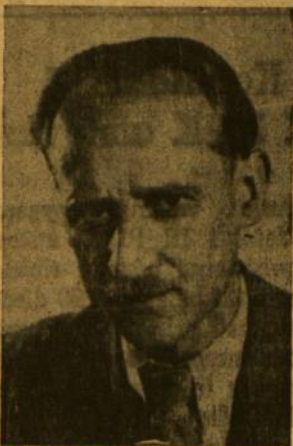
Mėnesiui praėjus nuo aktorius Leono Barausko mirties ryto — sekmadienį (balandžio 20) Jaunimo centre, Chicagoje, rengiamas atitinkamas vėlonio minėjimas — akademinė: vidurdienį (12 val.) Jėzuitų koplyčioje bus atšaukiamos šv. Mšios už Leono Barausko sielą, o po pamaldų Jaunimo centro didžiojoje salėje bus vėlonio minėjimo akademinė ir meninė programa. Programą atliks rašytojai, muzikai, aktoriai solistai: Elena Blandytė, Dalia Kučėnienė, Laima Rastenytė — Lapinskienė, D. Lapinskas, Stasys Pilka, Jonas Kelečius, Algimantas Dikinis, Viktoras Barauskas, Algirdas Titus Antanaitis ir Kazys Bradūnas. Visuomenė kviečiama pamaldose ir minėjime dalyvauti.

VAKARONĖ, SKIRTA "ŽURNALISTIKAI"

Kitos savaitės (balandžio 25) Jaunimo centro kavinės kultūrinėje vakaronėje Chicagoje bus pristatyta kun. J. Prunsko redaguotas kolektyvinis leidinys "Žurnalistika". Žurnalistinė tema kalbės ir bendrą vakaronės pašneksni modernuos dr. Jonas Puzinas. Kultūr. priedas

RIMVYDO CINKOS GRAFIKOS PARODA

Vakar Jaunimo centro apatinėje salėje atidaryta Rimvydo Cinkos grafikos darbų paroda. Paroda galima lankyti šį savaitgalį ir visą ateinančią savaitę (vakarais). Uždaroma balandžio 27 d.

Dr. Česlovas Masaitis

PREMIJA DR. Č. MASAITIUI

Dr. Česlovas Masaitis, dirbęs JAV armijos balistinių tyrimų laboratorijoje, susilaukė Armijos departamento Tyrimų ir patobulinimų premijos. Premijos duodamos armijos mokslininkams, inžinieriams, kurių įnašas yra pirmaujantis tų metų bėgyje. Dr. Masaitis buvo premija pagerbtas už jo laimėjimus, išvystant matematinis būdus, analizuojant šarvų tinkamumą tankų planavime. Pažymima, kad dr. Masaitis yra Balistinių tyrimų laboratorijos skaičiavimo analizių vadovas. Jo tyrimai atmetė mintį, kad reikia atsisakyti kai kurių tanko šarvų, besiekiant jų didesnio judrumo. Vėlesni tyrimai patvirtino jo apskaičiavimus. Dr. Masaitis tyrimų dėka perkeista tankų tyrimų ir tikrinimų sistema.

Skelbdamas apie tą dr. Masaitis laimėjimą, laikraštis "APG News" pažymi, kad dr. Masaitis tyrimai prisidėjo prie suplanavimo tokių tankų, kurie teikia maksimumą saugumo kaip pačiam tankui, taip ir jo įgulai bei tanko uždavinio atlikimui. Laikraštis pažymi, kad dr. Masaitis yra lietuvis, duoda suglaustą jo biografiją ir informuoja apie jo išeitą mokslų, skelbdamas, kad jis bendra-

ŠIU METU "POEZIJOS PAVASARIS CHICAGOJE"

Išvijos kultūriniam gyvenime pernai pradėtoji dviejų dienų lietuvių poezijos šventė, pavadinata "Poezijos pavasaris Chicagoje", šiemet įvyks gegužės 30-31 d. (penktadienį ir šeštadienį). Šiomis poezijos dienomis bus užbaigtas 1974-1975 metų kultūrinio vakaronių sezonas Jaunimo centre. "Poezijos pavasario Chicagoje" programoj dalyvaus gyvieji mūsų poetai, aktoriai, dailininkai, nuotraukos ir filmo meistrai, muzikai. Viso užmąnyto iniciatoriai ir planuotojai — Jonas Boguta ir Teresė Pautienė — Bogutienė.

LIETUVIŲ TEATRO PIEMŪNAS

Aktorius, režisierius, teatro teoretikas, lietuvių profesinio dramos teatro kūrėjas Juozas Vaičekus yra miręs 1935 m. bal. 7 d. Šiemet sueina jau 40 m., kai jo netekome, bet jis mūsų teatro istorijoje pasilieka neužmirštas.

Vaičekus mokėsi Mintaujos gimnazijoje, kur priklausė slapta lietuvių Kūdikio draugijai. Už lietuvišką veikimą buvo pašalintas iš gimnazijos. Petrapily baigė teatro dramos studiją. Vos atgavęs spaudos laisvę, 1905 m., teturėdamas 20 m. amžiaus, suorganizavo skrajojantį teatro grupę, kuri iki pat I Pasaulinio karo rengė "Lietuviškus vakarus" šiaurinėje Lietuvoje. Karo metu apsigyvenęs Petrapily, įsteigė vaidybos studiją, kuri nepriklausomai Lietuvai išugdė dramos aktorių branduolį. Ypač aktyviai jo teatras Petrapily reišėsi 1915-1918 m.

1918 m. rugp. 3 d. Vaičekus su savo studija grįžo į Vilnių ir pradėjo pirmą lietuvių profesinio dramos teatro sezoną. Statė A. Vaičiūno, K. Jasukaičio, Vargšo veikalus. 1919 m. Vaičekus išjungė į Liet. meno kūrėjų dr. jos veiklą, kurios prieglobsty buvo sudaryta teatro taryba. Jos vicepirmininku buvo J. Vaičekus. Pirm. — poetas J. Baltrušaitis, sekr. J. Zilevičius, rež. A. Sutkus, nariai: A. Varnas, B. Sruoga, A. Oleka-Zilinskas.

1923-1928 m. Vaičekus dirbo tarp Amerikos lietuvių. Įsteigė dramos studiją Brooklyne. Amerikoje paruošė daugiau negu 75 vaidinimus. 1929 m. grįžęs į Kauną, įsteigė vaidybos studiją. Tačiau šiuo laikotarpiu jo pastangos nesulaukė didesnio pasisekimo. Bandė sukurti pirmą profesinio lygio filmą — Kęstutis, bet ir tam nerado pakankamai parmos. Jis pirmasis įsteigė lietuvišką vaidybos mokyklą, išmokslino pirmąją profesionalų aktorių trupę ir dėl to vadinamas atgimimo lietuvių dramos teatro tėvu. Mirė neturėdamas pilnų 50 m. amžiaus.

J. Pr.

Nauji leidiniai

• **EGLUTĖ, 1975 m. kovo mėn.** Lietuviškas laikraštėlis vaikams išvijoje. Leidžia Ne-kaltai Pradėtosios Marijos seserys. Reduoja: ses. Ona Mikalaitė, Elena Juškevičienė ir Dan-guolė Sadūnaitė. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Gražios išvaizdos žurnaliukas, prasminga ir nepamainoma dovanėlė mažajam skaitytojui. Tai puikus rašančiųjų ir piešančiųjų bendro darbo rezultatas.

• **MOTERIS, 1974 m. Nr. 6.** Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikių moterų draugija. Reduoja Nora Kulpavičienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada. Metinė prenumerata \$6.00, garbės prenumerata \$10.00.

Žurnalo naujas numeris pradamas intriguojančiu S. Vilkauskos straipsniu "Meilė Maironio lyrikoje". Toliau apie jaunimo kelius rašo dr. Ona Gustainienė, duodama Rūtos Klevos Vidžiūnienės apybraiža "O sakale mano!", moters būklę besikeičiančiam pasauly pasvarsto P. Gaučys, vaiko auklėjimą šeimoje nagrinėja D. Petrutytė, puslapi savo eilėraščių duoda Zenta Tensionaitė, ir Birutė Vytienė pakloja savo apybraižinį vaizdelį "Pasakysiu rytoj". Žurnalą užskleidžia įvairios apžvalgos ir įprastiniai skyriai: Knygos, Seimininkų kampelis, Madų ir grožio pasaulis ir kt. Leidinys gausiai iliustruotas.

• **SKAUTŲ AIDAS, 1975 m. vasario mėn. Nr. 2.** Leidžia LSS Tarybos Pirmija. Vyr. redaktorė A. Namikienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata 5 dol., garbės prenumerata 10 dol. Leidinyje sukaupta nemažai

Prano Naujokaičio LIETUVIŲ LITERATOROS ISTORIJA, I tomas

Tai naujausias lietuvių literatūros nagrinėjimas šiu laikų šviesoje, didelio formato, kietais viršeliais, virš 600 pusl. dydžio knyga, labai reikalinga mokyklai, rašytojams, žurnalistams ir visai lietuvių šviesuomenėi.

- 1 egzempliorius \$10.00
- 2 egzemplioriai \$18.00
- 3 egzemplioriai \$24.00

Užsakinant daugiau kaip 3 egz. \$7.50 už kiekvieną.

Užsakymus siųskite: Mr. A. Kurovys, 7030 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629. Čekius ar money order'us siųskite: LB Kultūros Taryba vardu. Ne-siųskite voko grynų pinigų.

skautiškos ir neskautiškos me-stangų pavyzdžiu šį kartą gali džiugos, kuri maloniai domina būti trečias puslapis, kuriame visą mūsų jaunimą ir nejaunimą, tekstų ir nuotraukų išradinga Akį patraukiantis ir estetiškas pus-kombinacija pririša akis pasilapių sutvarkymas. Tokių pa-grožėti.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7 3/4 %	6 1/2 %	5 1/4 %
Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	Mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VALANDOS: ŠESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak. PIRMAID. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

Laidotuvių direktoriai

MAŽEIKA & EVANS

6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYŠ MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MASINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —

TRYŠ MODERNISKOS KOPLYCIOS

2533 West 71st St. Tel. GROvenhill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS

Laidotuvių Direktorai

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

TRYŠ MODERNIOS KOPLYCIOS

1330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3 9852
1605 07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7 1741

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorų Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
1307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Vrginia 7-6872
3424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIGNAS
1348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 8-3572

POVILAS J. RIDIKAS
1354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. Olympe 2-1003

5 1/4 % HIGH RATES 7 1/2 %

PAID QUARTERLY AT
BRIGHTON FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

PASSBOOK ACCOUNTS PER ANNUM

INSURED UP TO \$10,000

6 3/4 %

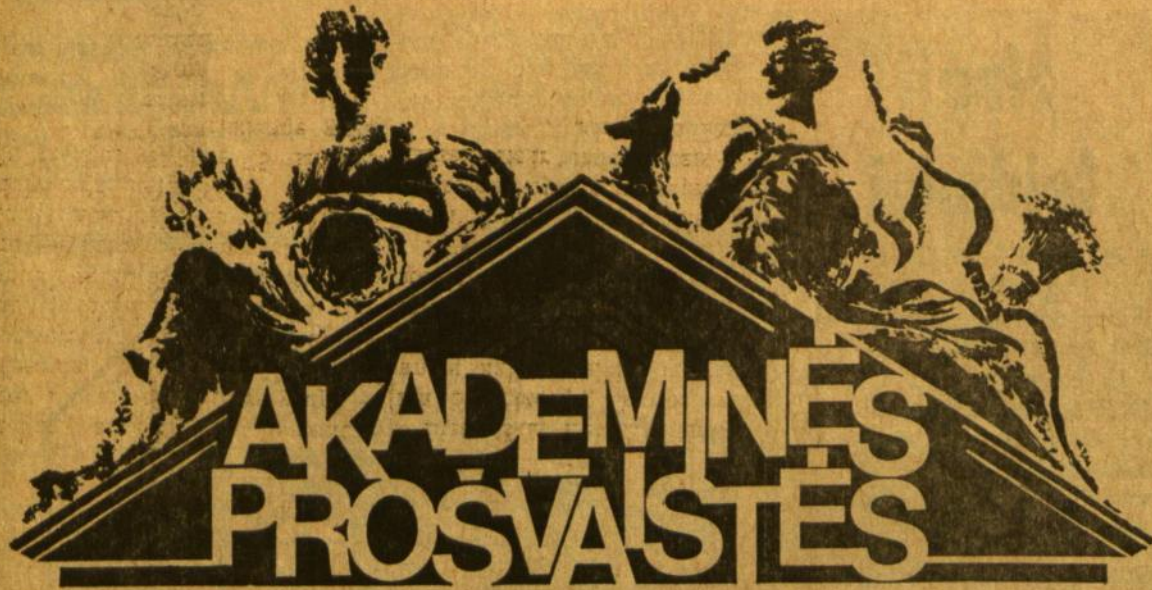
PER ANNUM 30 months minimum \$5000 or more

PER ANNUM certificates \$5000 or more 4 year min.

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM

6 1/2 %

PER ANNUM \$1,000 or more 1 year min.

RED. EMILJA PAKŠTAITĖ, 2801 W. 38TH ST., CHICAGO, ILL. 60652. Tel. (312) 927-3090

GERAM TIKSLUI — KONGRESO PASISĖKIMUI

Viktoras Nakas straipsnyje "Kongreso atstovai: koki jie turėtų būti?" (Darbininkas, 1975, balandžio 4, nr. 14) rašo:

"Žymi britų rašytoja Iris Murdoch savo romane "The Nice and the Good" padalina žmoniją į dvi grupes. Prie vienos grupės priklauso malonūs (nice) žmonės. Šie asmenys yra dirbtiniai ir, pagal ponios Murdoch definiciją, blogi. Prie kitos grupės priklauso gerieji (good), kurie yra tikras pinigais ir neabejotinai geri. Nors šių dviejų grupių charakteriai ir labai skirtingi, tačiau kategorijų pavadinimai yra labai panašūs. Juk žodžių geras ir malonus skirtumas yra mažas. Murdoch noras, duodant savo veikėjams tokius artimus apipavidalimus, yra skaitytoją įtikinti, jog sunku atskirti blogus nuo gerų.

Tokia pat dilema slegia ir lietuvių jaunimą, kurs po mėnesio ar daugiau turės rinkti savo atstovus į trečiąjį Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą. Jam reikės nuspręsti, kurie kandidatai į atstovus yra "geri": pasiryžę dirbti lietuvių, norį daugiau išmok-

Is PLJS Ryšių centro posėdžio.

Nuotr. R. Sakadolskio

ti, jau dabar aktyviai besireiškia lietuvių visuomenėje, ir kurie yra "malonūs": nors ir nebūtinai blogi, bet vis vien netinkami būti atstovais. Pastarieji važiuoja todėl, kad jie nori pakelti alužio bokalą su draugais ir šiaip sau pasilinksminimui. Jų tarimasis tinkamumas yra jų populiarumas.

Balsuotojo pareiga atskirti gerą kandidatą nuo malonaus ir

populiaraus. Kongreso ruošia reikalauja daug darbo ir lėšų. Sa- moningų klaidų rinkimuose neturėtų būti, nes tai didelė skriauda pasiryžusiam dirbti jaunuo- liui. Organizacijos neturėtų rin- kimuose konkuruoti tarp savęs ir draugai neturėtų balsuoti vien dėl draugiškumo. Sąžiningas balsuo- tojas ieško gero kandidato di- džiai geram tikslui — Kongreso pasisėkimui.

JAUNIMAS VEIKIA

— Pasaulio lietuvių jaunimo trečiojo kongreso atstovų rinkimai 1975 m. gegužės mėn. 3 ir 4 d.

Gali ir turi balsuoti lietuvių jaunimas tarp 16 ir 30 metų amžiaus.

Aiškinantis dėl balsavimo vietų ir valandų, kreipkitės šiuo adresu:

PLSS RYŠIŲ Centras,
2422 W. Marquette Road,
Chicago, Ill. 60629. tel. 476-0601

— Studentų ateitininkų sąjungos Chicago draugovės susirinkimas šaukiamas balandžio 19 d. 7:30 val. vak. Romas Kasparas, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vicepirmininkas jaunimo reikalams, rodyš skaidres iš Pietų Amerikos. Bus diskusijos įvairia's III PLJ Kongreso reika- lais.

— Kanados atstovai į III PLJK bus renkami š. m. birželio 1 d. Kanada siųs 17 atstovų į Jaunimo kongresą. Kiekvienoje apylinkėje sudaromos rinkiminės komisijos, į kurias įeina bent vienas Lietuvių Bendruomenės atstovas, vienas Kanados Lietuvių jaunimo sąjungos atstovas bei kiti jaunimo organizacijų atstovai. Norint's kandidatuoti į Kanados III PLJK atstovus jaunimas tarp 18 ir 30 metų amžiaus privalo užsiregistruoti apylinkių rinkiminėse komisijose arba Bendruomenės apylinkės valdyboje iki balandžio 25 dienos.

— Lietuvių žurnalistų sąjunga skelbia 1975 metų jaunųjų žurnalistų konkursą. Bus skiriamos Daužvardžio Fondo premijos. Šiais metais kandidatai neturės pristatyti savo rašinių, bet jie bus atrenkami specialios komisijos, kuri seks išsivijęs spauda. Premijas gali laimėti jaunimas iki 30 metų amžiaus. Konkursas prasidėjo 1975 m. balandžio mėn. 1 d., o baigsis 1975 m. gruodžio mėn. 31 d. Laimėtojai bus paskelbti spaudoje 1976 metų sausio mėnesyje.

— Mindaugas Pleškys, PLJS Ryšių centro vedėjas, ir Saulius Kuprys, Lietuvių Bendruomenės Lietuvai talkos komisijos narys, lankėsi "Chicago Tribune" dienraščio redakcijoje. Kalbėjosi su redaktorais apie Bill Anderson straipsnį. Ta proga buvo įteikta JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos paruošta informacija apie žmogaus teisių pažeidimus sovietų okupuotoje Lietuvoje.

— Vokietijos Lietuvių jaunimo sąjungos (VLJS) suvažiavimas buvo sušauktas 1975 m. kovo mėn. 21-23 d. Romuvoje, Vasario 16 gimnazijos patalpose. Pradėta ruošti III PLJ Kongresui. Susipažinta su Pietų Amerikos veikla, sudaryta finansų komisija, nutarta rinkti Vokietijos atstovus į III PLJK birželio mėnesyje.

Grupė Brazilijos lietuvių jaunimo su R. Kasparu. Dešinėje BLB valdybos pirm. Alg. Sillesoraitis ir Živilė Juraitytė, kuri neseniai lankėsi Kanadoje.

LITUANISTINIŲ STUDIJŲ STOVYKLA

Antroji lituanistinių studijų stovykla įvyks š. m. rugpjūčio 11-22 d. Stovyklą ir šiais metais organizuoja Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centras. Užsakyti erdvius jėzuitų rekolek- cijų namai: "Loyola of the Lakes". Netoliese yra miškas ir ežeras. Rugpjūčio 16, 17 d. stovyk- lautojai persikels į netoli esantį Kent State universitetą, nes jė-

zuitams bus reikalingos patalpos.

Būs dėstomi devyni kursai, iš kurių studentai turės pasirinkti šešis:

I. Kalba

A. Linksnių ir kirčių mokslas
B. Rašyba (kalbinės klaidos, žurnalistika, stilistika)

C. Dailisus skaitymas ir taisyklingas liet. kalbos tarimas

II. Literatūra

A. Proza ir poezija

B. Drama

III. Istorija

A. Lietuvos proistorė

B. Nepriklausomybės laikų istorija

C. Lietuvos istorija po Antrojo pasaulinio karo

Stovykloje gali dalyvauti gimnaziją baigęs jaunimas, mokantis rašyti, skaityti ir susikalbėti lietuviškai. Stovykloje, kaip ir pernai, bus kalbama tik lietuviškai.

Kaina 100 dol. už dvi savaites. Norintieji gauti Kent Vals- tybinio universiteto užskaitus ("upper division credit") dar užsimoka 102 dol. už tris valandas arba 145 dol. už šešias valandas.

Dėl programos tariamasi su Kent valstybinio universiteto pareigūnu dr. Jonu Cadzow. Šiuo metu dr. Antanas Klėmas, kun. Juozas Vaišnys, SJ, Stasys Barzdukas ir dr. Rimvydas Šilbajoris yra davę sutikimus dalyvauti.

Dėl platesnių informacijų kreipkitės:

PLJS Ryšių Centras,
2422 West Marquette Road,
Chicago, Illinois 60629
telefonas: (312) 476-0601

Susisiekimo priemonės tarp Montevideo ir Buenos Aires. Nuotr. R. Kasparo

BŪKIME IR SU JAIS DRAUGĖ

Sakoma, kad Amerikoje yra daugiau kaip milijonas lietuvių; sakoma, kad Chicago yra laisvojo pasaulio lietuvių sostinė, kad šiame mieste gyvena šimtai tūkstančių lietuvių kilmės žmonių. Tačiau daugelis lietuvių, išskaitytų į tą skaičių, beveik nieko nežino apie Lietuvą, lietuvius ir jų veiklą.

Jie nežino apie lietuvių veiklą, bet tai nereiškia, kad jie ja nesidomėtų. Aš tikiu, kad šis didelis suamerikonėjusių lietuvių skaičius dalyvaus lietuviškoje veikloje, jei tokia veikla būtų jiems pritaikyta.

Kaip pavyzdį paimsiu DeKalb apskrityje Illinois valstijoje. Čia yra Northern Illinois universitetas — antras savo didumu Illinois valstijoje. Tai reiškia, kad nemažas gyventojų skaičius čia tik laikinai apsisotęs.

DeKalb yra trys skirtingos lietuvių grupės. Pirmą — nuolatiniai gyventojai, kurie dirba miesteliuose arba ūkiuose. Jų skaičius per 100 asmenų. Antra grupė — lietuvių studentai, lankantieji universitetą, kalbantys lietuviškai. Jų skaičius labai mažas — maždaug 20 asmenų. Trečia grupė — lietuvių kilmės studentai, kurie nekalba lietuviškai ir nedalyvauja lietuviškoje veikloje. Jų skaičius yra apie 75 asmenys. Iš viso DeKalb apskrityje gyvena maždaug 200 lietuvių kilmės asmenų. Tai mažas skaičius, bet norint galima nemažai pasiek-

ti, jau dabar aktyviai besireiškia lietuvių visuomenėje, ir kurie yra "malonūs": nors ir nebūtinai blogi, bet vis vien netinkami būti atstovais. Pastarieji važiuoja todėl, kad jie nori pakelti alužio bokalą su draugais ir šiaip sau pasilinksminimui. Jų tarimasis tinkamumas yra jų populiarumas.

Balsuotojo pareiga atskirti gerą kandidatą nuo malonaus ir

populiaraus. Kongreso ruošia reikalauja daug darbo ir lėšų. Sa- moningų klaidų rinkimuose neturėtų būti, nes tai didelė skriauda pasiryžusiam dirbti jaunuo- liui. Organizacijos neturėtų rin- kimuose konkuruoti tarp savęs ir draugai neturėtų balsuoti vien dėl draugiškumo. Sąžiningas balsuo- tojas ieško gero kandidato di- džiai geram tikslui — Kongreso pasisėkimui.

Lietuviškai nekalbantiems reikia organizacijų, kurios veiktų anglų kalba, reikia laikraščio anglų kalba. Mūsų lietuviškos organizacijos turėtų turėti didesnius specialius skyrius.

Ir šie lietuvių turi būti įjungiami į visą mūsų veiklą. Įjungimas padarytų mus stipresniais, gausesniais ir turtingesniais.

Rimantas Genčius

— Pasiųskim savo senatoriams, kongresmanams ir JAV vyriausybei telegramas, reikalaudami nepripažinti Pabaltijo valstybių aneksijos. Parodykim Amerikos pareigūnams, kad Lietuvos likimu rūpinasi ir sielojasi ne tik vyresnioji karta, bet ir jaunimas.

Tokiu kaip DeKalb'o lietuvių kilmės gyventojų padėtis yra ir kitose Amerikos vietovėse. Jiems nėra kur ir ką veikti. Ne per seniai universitete įsteigtas lietuvių studentų klubas, kuris duoda

III PLJK pirmininkas kun. A. Saulaitis, S.J., išbando stovyklos baidžiamąsias priemones... Nuotr. R. Kasparo

Brazilijos lietuvių jaunimas tautinių šokių kursuose su mokytoja iš Kanados — G. Breichmaniene.

— I Pasaulio lietuvių jaunimo trečiąjį kongresą (gruodžio 20-sausio 6 d.) kviečiami vykti visi lietuviai. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba organizuoja trijų savaitių ekskursiją. Kaina prieinama. Išvykos į Pietų Ameriką reikalais kreipkitės:

III PLJK Išvyka,
4428 South Rockwell,
Chicago, Illinois 60632

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo trečiasis suvažiavimas

Kanados Lietuvių jaunimo sąjungos pirm. Almis Kuolas ir JAV LJS pirm. Daiva Vaitkevičiūtė sutarė sušaukti SAL trečiąjį suvažiavimą Londono mieste, Ontario provincijoje, Kanadoje. Data, š. m. gegužės 17, 18 ir 19 d. Suvažiavimo dėmesys bus kreipiamas į III PLJ Kongresą ir tinkamą atstovų paruošimą. Į suvažiavimą kviečiami ir nevažiaujantieji į Kongresą, kad pareikštų savo mintis, pasiūlytų naujas idėjas.

Londono sudarytas organizacinis komitetas, kurį sudaro Jurgis Valaitis, Linas Kairys ir Algis Jusys. Gautos patalpos Western universitete. Nakvynės bus parūpintos bendrabutyje specialia kaina.

Šiuo metu Kanados Lietuvių jaunimo sąjunga ruošia suvažiavimo programos projektą. Visus pasiūlymus bei pageidavimus prašoma nukreipti:

KLJS,
102 Beresford Rd.,
Toronto, Ontario M6S 3B1
CANADA

Kandidatai į III PLJK atstovus

Vidurio vakarų apygardos kandidatai į III PLJK atstovus turi pristatyti atstovų rinkimų komisijai iki balandžio 20 dienos. Kandidatas pristato savo reziumė, tris nespaltotas, asmenines nuotraukas ir pareškimą, kad nori kandidatuoti. Be to, kandidatas parašo referatą tarp trijų ir penkių mašinėle rašytų puslapių su dvigubais tarpais tarp eilučių. Referatą reikia įduoti iki balandžio 26 dienos. Referatui siūlomų temų sąrašą ir pareškimimo lapą galima gauti kreipiantis:

III PLJK ATSTOVAI,
PLJS RYŠIŲ CENTRAS,
2422 West Marquette Road,
Chicago, IL 60629
telefonas 476-0601

LIETUVIŲ - PORTUGALŲ K. ŽODYNAS

Brazilijoje išleistas lietuvių - portugalų k. žodynas, paruostas Alf. Petraičio ir L. Jodelytės. Antra dalis žodyno pasirodys dar šiais metais. Apie tai mūsų dienraštyje painformavo kun. A. Saulaitis, S.J.

STIPENDIJOS MOKSLEIVIAMS

Chicago mero Daley fondas gegužės 19 d. Drake viešbuty paskirstys 59,000 dolerių stipendijoms moksleiviams, po 500 dol. kiekvienam. Tas fondas veikia nuo 1955 m. Jau yra paskirstęs mokslapinių 1,052,000 dol. Tomis stipendijomis jau pasinaudojo 2,104 moksleivių, lankiu-

siu miesto, parapines ir kitas privačias aukšt. mokyklas. Pačios mokyklos parenka kandidatus stipendijoms.

ROOSEVELTO UNIVERSITETUI 30 METŲ

Roosevelto universitetas Chicagoje gegužės mėnesį švęs 30 m. sukaktį. Paskaitininkais pakviesti du Pulitzer premijas laimėję mokslininkai: istorikas J. MacGregor Burns ir Arthur Schlesinger Jr. Šiame universitete yra studijavę nemažai ir lietuvių.

MEDIKAI APIE TRIUKSMINGĄ MUZIKĄ

Amerikos gydytojų žurnalas AMA savo balandžio mėn. numery paskelbė, kad triukšmingoji muzika, vadinamieji "Rock" koncertai, yra kenksminga žmogaus klausai, peržengia saugumo ribą ausies sveikam veikimui.

AKMENS KAMUOLYS UNIVERSITETUI

Pilko granito kamuolys, žmogaus nušluifotas prieš 1000 metų, iš Costa Ricos atgabentas į Bigham Young universitetą Provo, Utah. Kamuolio skersmuo — trys pėdos. Sveria vieną toną. Kam toks kamuolys buvo padarytas, tikrų žinių dar nesusekta.

TRIŲ JAUNŲ MENININKŲ PARODA

Šiandien ir rytoj (balandžio 19—20 d.) Playhouse patalpos, 2515 W. 69th St., Chicagoje, vyksta Kazio Norvilo, B. Ramanausko ir Prano Skvirbio dailės darby paroda.